

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	+
Programma van Maatregelen	
<small>©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.</small>	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota met uitgesteld traject, bestaande uit een bureaustudie
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Regulier traject	Archeologienota	Bureauonderzoek	<<
		Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
Uitgesteld traject	Nota	Vooronderzoek met ingreep in de bodem	
		Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
	Archeologierapport	Opgraving	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	+
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	+
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	+
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	+
DEEL 8	Assessment van historische data	+
DEEL 9	Assessment van archeologische data	+
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (topografisch kaart, kadasterkaart, ...)
BIJLAGE 3	Advies Dienst Stadsarcheologie Gent
BIJLAGE 4	Boorrapporten extern (DOV, ...)
BIJLAGE 5	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...
BIJLAGE 6	Foto's van het plaatsbezoek

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

1

Administratieve fiche/~~Privacy~~fiche

©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

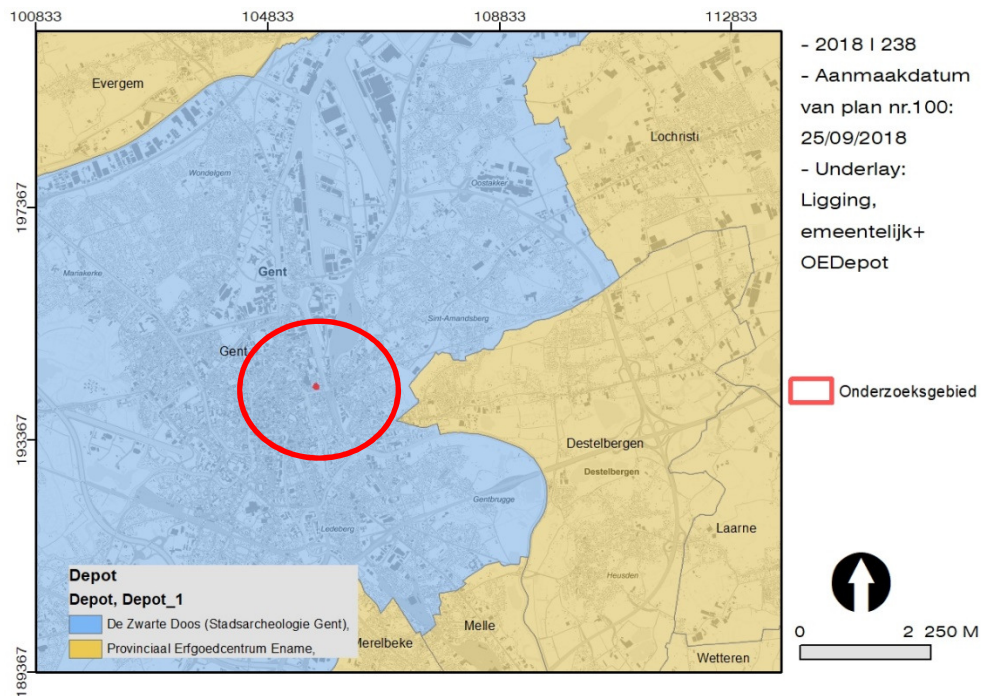
INHOUDSOPGAVE

1	Situering van het onderzoek	2
2	Projectcodes	3
3	Betrokken actoren.....	4
4	Bewaring van de data	4

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots.....	3
---	---

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Gent	
Deelgemeente	Niet van toepassing	
Straat en straatnummer		
Kadastrale situering	Sectie	4
	Afdeling	D
	Percelen	244C, 243F
Lambert 72-coördinaten	N	X105666,741xY194306,370
	Z	X105653,247xY194271,366
Oppervlakte	777 m ²	0,77 ha
Oppervlakte bodemingreep	45 m ²	0,045 h ²
Datum van toekenning van de opdracht	24 augustus 2018	
Wettelijk kader	Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 3.0	
Duur van het onderzoek	10 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED]	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots.

2 Projectcodes

Bureaustudie	2018 238
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met Ingreep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	GEN-DAM

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	Gunther Stoops (Stadsarcheologie Gent)	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

4

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	60
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2018. <i>Archeologienota naar aanleiding van een nieuwbouwproject te Gent-Dampoortstraat 67</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 60, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.

Bevoegde IOED/ Onroerend Erfgoedgemeente	Stad Gent
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	De Zwarte Doos Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gent

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

2

Beschrijving van het onderzoeksgebied

@Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

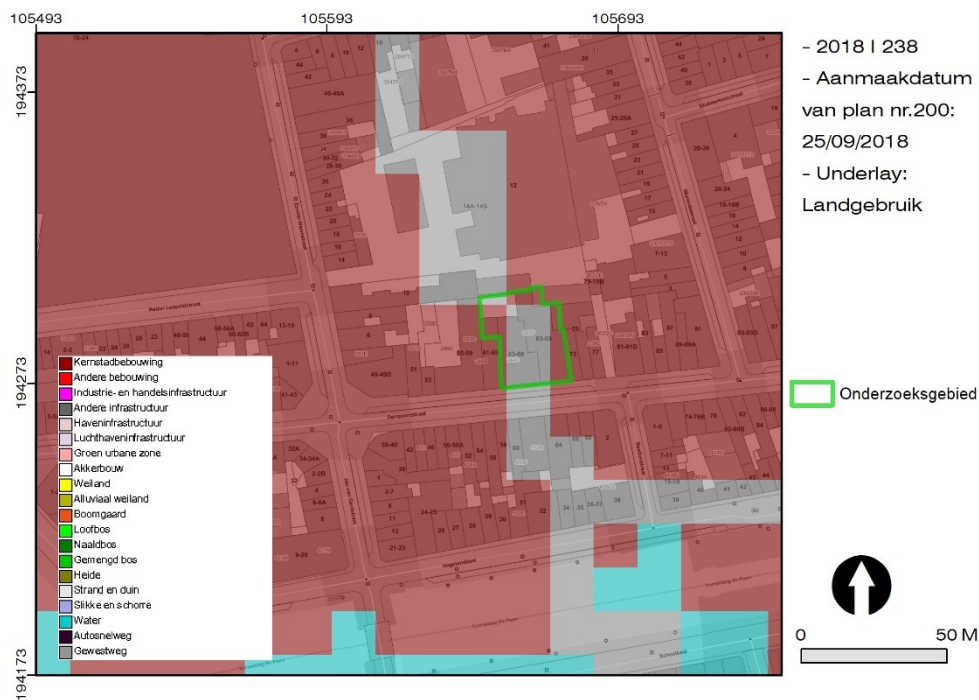
INHOUDSOPGAVE

1	Beschrijvend gedeelte.....	2
1.1	Huidige situatie: landgebruik	2
1.2	Huidige situatie: bodembedekking	3
1.3	Ruimtelijke ordening	7
1.3.1	Gewestplan.....	7
1.3.2	RUP/PRUP/BPA ?	7
1.4	Beschrijving geplande werken	8
1.5	Impact op het archeologietraject	10
2	Tussentijds besluit.....	11
3	Bibliografie	11
4	Lijst van figuren, gebruikt in Deel 2	12

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Huidige situatie: landgebruik

De huidige fysieke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige bodemgebruik op het archeologietraject? Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen de huidige stadskern van de stad Gent, deze situatie kan worden afgelezen uit het gekarteerde landgebruik.

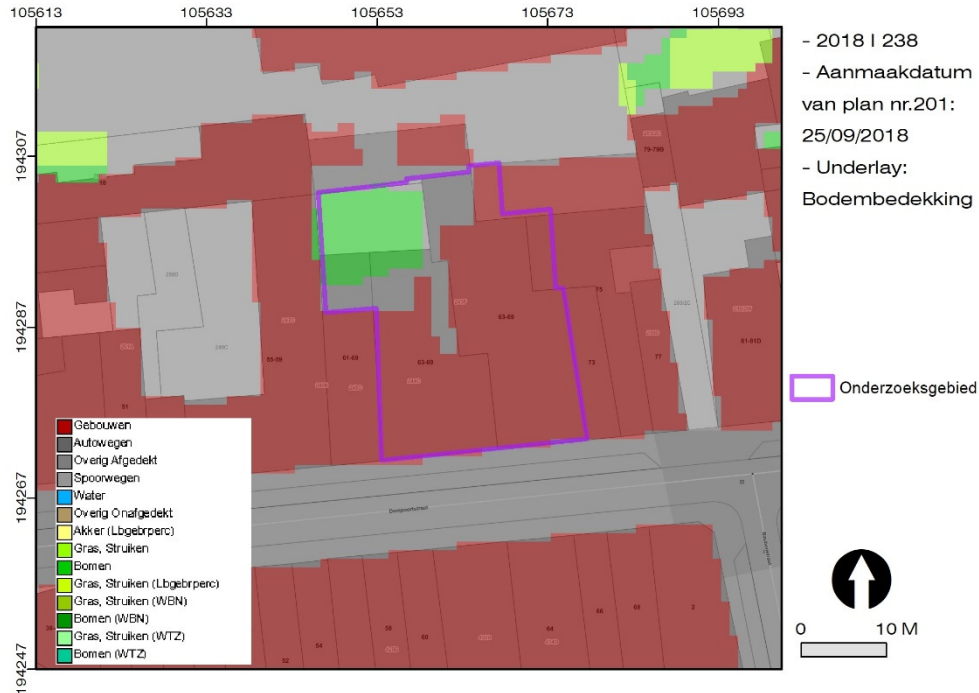
Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand (landgebruik) van de regio.

Het onderzoeksgebied staat voor een groot deel ingekleurd als kernstadbebouwing, wat aannemelijk is, gezien de ligging binnen de stad, maar ook als "Gewestweg", wat geen reflectie is van de werkelijke situatie. Er is mogelijk een verschuiving van de kartering opgetreden en de kartering van de gewestweg slaat mogelijk op de ten oosten gelegen Dok Zuid. Een dergelijke verschuiving kon ook worden vastgesteld in het onderzoek Gustaaf Callierlaan¹. Op de bodembedekkingskaart staat de werkelijke situatie meer in detail en meer correct gekarteerd.

¹De Smaele & Pieters, grondplan 5.

1.2 Huidige situatie: bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Het onderzoeksgebied is gekarteerd als voornamelijk gebouwen, maar ook een deel “overig afgedekt” en begroeiing (gras en struiken, bomen).

Figuur 2. Situering van het projectgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

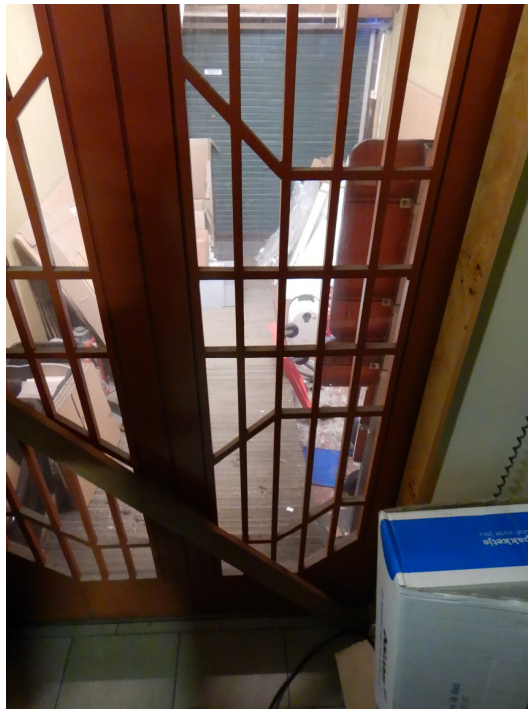
Dit komt volledig overeen met de situatie zoals deze tijdens het plaatsbezoek op 21 september 2018 werd vastgesteld. Alle foto's kunnen in de bijlage van dit dossier worden teruggevonden.

De gebouwen binnen het onderzoeksgebied zijn in gebruik als een veilinghuis, gesitueerd in verschillende aaneengesloten ruimtes. Het gaat zowel om expositieruimte als om opslag. Deze gebouwen hebben een vrij jonge historiek (zie Deel 8, Assessment van de historische data). Het gekarteerde groen is inderdaad een tuingedeelte. De oppervlakte van dit tuingedeelte ligt aanzienlijk hoger dan het gelijkvloers niveau van het veilinghuis, dit duidt op een uitgraving met plaatselijke stockage van de gronden (mogelijk afkomstig van de uitgraving van de parkeergarage, cf. infra ?).

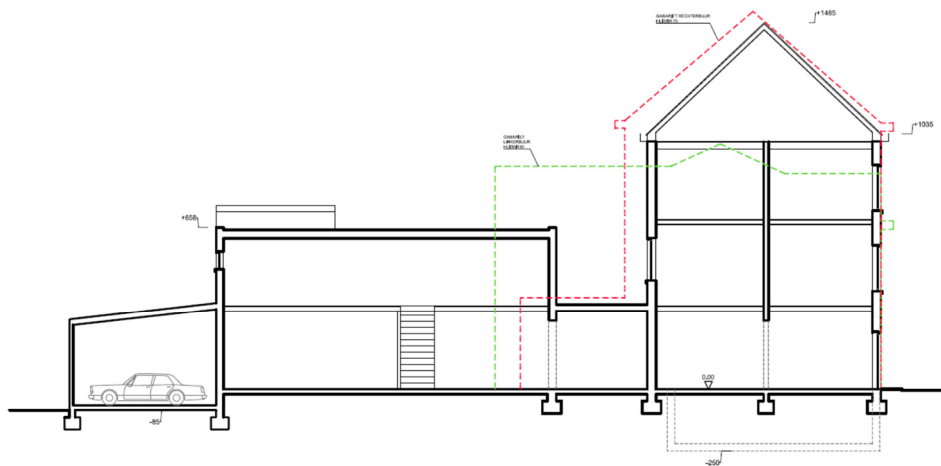
Figuur 3. Zicht op het tuingedeelte (©Hembyse).

De delen van het gebied die gekarteerd staan als “afgedekt”, zijn zowel een overdekte binnenplaats/veranda en een gang naar een parkeergarage, die omwille van de bouwwerken ten noorden van het onderzoeksgebied afgesloten is. De vloerplaat van de parkeergarage ligt 85 centimeter lager dan het huidige maaiveldniveau.

Figuur 4. Zicht op de veranda en de slipway naar de garage(©Hembyse).

De bestaande en gekende ingrepen in de bodem worden duidelijk op de snede van noord naar zuid van de bestaande toestand.

Snede AA' = terreinprofiel ongewijzigd
Bestaande toestand

1/100 (A3)
0 1m 4m

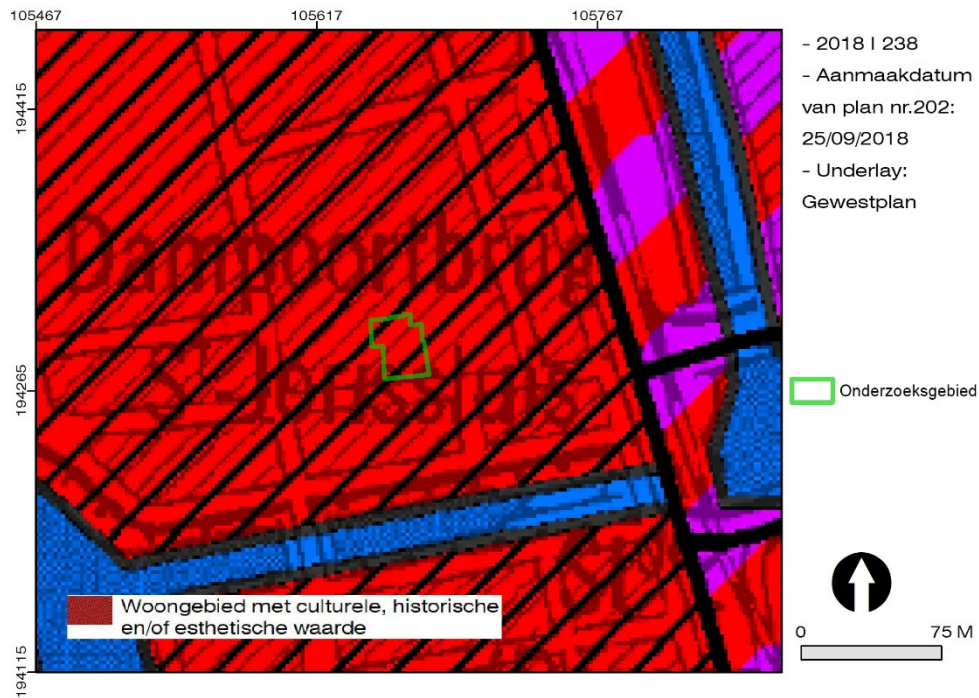
Figuur 5. Doorsnede van noord naar zuid, bemerk de parkeergarage en de kelder aan de straatzijde.

Het profiel van de bestaande gebouwen verraadt tevens een deel van de historiek van de verschillende volumes, hierop wordt ingegaan in Deel 8 van de archeologienota.

1.3 Ruimtelijke ordening

1.3.1 Gewestplan

De stad Gent valt binnen het gewestplan 'het Gentse en Kanaalzone', dat dateert uit 1977. Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat gewestplan in een woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde (code 0101).

Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het Gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000.

1.3.2 RUP/PRUP/BPA ?

Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van "ruimtelijke uitvoeringsplannen" (RUP), maar dat geldt niet voor het huidige onderzoeksgebied. Voor Gent werd eind 2005 wel een dergelijk RUP opgesteld, met name de "Afbakening van het grootstedelijk gebied Gent", maar dit behelsde geen bestemmingswijziging voor het hier besproken projectgebied. Bijgevolg blijft het projectgebied in hoofdzaak bestemd voor wonen, waarbij zowel wooneenheden, horeca en kantoorruimtes gevestigd kunnen worden.

Binnen het kader van deze bestemming wenst de initiatiefnemer een nieuwbouw op te richten. Hiervoor is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist.

1.4 Beschrijving geplande werken

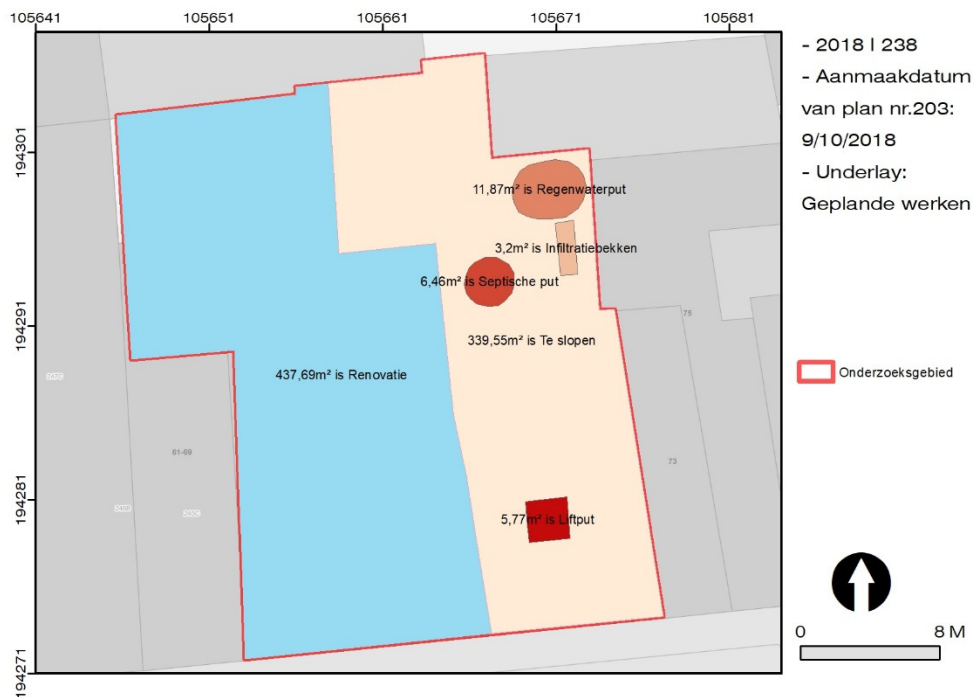
Het totale project bestaat uit vijf aaneengeschakelde kleine huizen, waarvan er nu reeds 3 verbouwd zijn tot veilingzaal. De resterende twee huizen worden gesloopt, en een nieuwbouwproject komt in de plaats. Er wordt verwezen naar de grondplannen in de bijlage.

Figuur 7. Te slopen volume (rood omkaderd) vanaf de straatzijde.

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omhelzen dus:

- De afbraak van een deel van de bestaande gebouwen tot op maaiveldniveau (zie grondplan van het te slopen volume in de bijlage)
- Het bouwen van een nieuw volume (kleiner dan het bestaande) met een parking en tijdelijke fietsenstalling in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied (zie plannen van de geplande toestand in bijlage), deze wordt gefundeerd op een funderingsbalk (35 cm breed, maximaal 50 cm diep, totaal circa 17m²).
- De renovatie van de overige delen van het veilinghuis

Figuur 8. Inplantingsplan en geplande toestand.

Hierbij wordt ook voorzien in:

- het plaatsen van septische putten en regenwaterputten (zie plannen van de fundering in de bijlage)
- het plaatsen van een liftput

De bestaande kelder en funderingen worden niet verwijderd.

Onderstaande tabel geeft dit procentueel weer:

Te renoveren	56 %	GEEN BODEMINGREEP
Te slopen tot op maaiveld	44 %	
Liftput	ong. 0,74 %	BEPERKTE BODEMINGREEP
Regenwaterput	ong. 1,5 %	
Septische put	ong. 0,83 %	
Funderingsbalk	ong. 2,3%	
Infiltratiebekken	ong. 0,4 %	

De werkelijke bodemingrepen binnen het onderzoeksgebied bevinden zich dus binnen de zone van de afbraak en omvatten samen maximaal 5,8 % van het totale onderzoeksgebied, een totale bodemingreep van 45m². Deze bodemingrepen zijn voornamelijk gesitueerd in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk. Voor meer details en sneden van de geplande toestand wordt naar de **bijlage van dit dossier** verwezen.

1.5 Impact op het archeologietraject

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek (zie Deel 3) en niet-intrusief vooronderzoek op terrein.
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerder intrusieve vooronderzoeken.

Gezien de huidige staat van het terrein is enkel een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem mogelijk, met andere woorden er is enkel bureauonderzoek mogelijk. Alle andere vooronderzoeken, zij het niet-intrusief, zij het intrusief, kunnen enkel gebeuren na het verwijderen van de bestaande gebouwen. Het verwijderen van de bestaande gebouwen is verbonden aan de omgevingsvergunning.

Indien uit de bureaustudie blijkt dat één of meerdere vooronderzoeken noodzakelijk zouden zijn voor een inschatting en een waardering van het archeologisch kennispotentieel, dan dient dit te gebeuren na het afleveren van de omgevingsvergunning. Het archeologietraject is daardoor beïnvloed: alle overige vooronderzoeken dienen te worden uitgesteld, i.e. het archeologietraject is een zgn. uitgesteld traject.

2 Tussentijds besluit

Op basis van de data van de bestaande toestand blijkt dat het onderzoeksgebied grotendeels bebouwd is met een veilinghuis en belandende opslagplaatsen. De oorspronkelijke huizenrij is sterk onderhevig geweest aan ingrepen in het kader van de verschillende bedrijven die in de panden zijn gevestigd geweest. Er is een duidelijke ingreep gebeurd aan het einde van de 20^e eeuw, waarbij het grootste deel van de eerste bouwlaag van het huidige veilinghuis is vervangen door een open constructie.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied wordt in de geplande werken niet geraakt. Er is een oostelijk gedeelte van circa 43% van het gebied waarbinnen de bestaande gebouwen tot op maaiveldniveau worden afgebroken, waarna een nieuwbouw wordt opgericht. Deze nieuwbouw wordt gefundeerd op een funderingsbalk en heeft dus geen diepe bodemingreep, de plaatsen waar dieper in de bodem wordt gegraven zijn beperkt in oppervlakte en omvatten maximaal 3,5% van het totale onderzoeksgebied.

Op basis van de huidige toestand en de huidige bodembedekking, bestaat het archeologietraject voorafgaand aan het bekomen van een omgevingsvergunning uit een bureaustudie.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

De Smaele B. & Pieters H., 2018. *Archeologienota naar aanleiding van een nieuwbouwproject te Gent, Gustaaf Callierlaan 255-256*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 55, Gent.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerendergoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://stad.gent/>

<https://www.gent-geprent.com/>

<https://gentdekuip.com/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in Deel 2

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand (landgebruik) van de regio.	2
Figuur 2. Situering van het projectgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.	3
Figuur 3. Zicht op het tuingedeelte (©Hembyse).	4
Figuur 4. Zicht op de veranda en de slipway naar de garage(©Hembyse).	5
Figuur 5. Doorsnede van noord naar zuid, bemerk de parkeergarage en de kelder aan de straatzijde.	6
Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan....	7
Figuur 7. Te slopen volume (rood omkaderd) vanaf de straatzijde.	8
Figuur 8. Inplantingsplan en geplande toestand.	9

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

3

Onderzoeksopdracht: bureaustudie

©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

INHOUDSOPGAVE

1	Onderzoeksopdracht.....	2
1.1	Onderzoeksdoel.....	2
1.2	Methodiek.....	2
1.3	Personele inzet.....	3
1.4	Afwijkingen op de CGP.....	3
1.5	Randvoorwaarden.....	4
2	Besluit.....	5
3	Bibliografie.....	5
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 3.....	5

1 Onderzoeksopdracht

1.1 Onderzoeksdoel

De huidige onderzoeksopdracht bestaat uit een bureaustudie om te bepalen wat het archeologisch kennispotentieel van de site is, hoe dit eventueel moet worden vastgesteld en wat de te nemen maatregelen zijn, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten.

Concreet wordt getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het projectgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens wordt de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologische erfgoed vastgesteld.

De resultaten van dit onderzoek laten dan toe een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstategie en de methodiek hiervan. De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

2

1.2 Methodiek

Om de huidige onderzoeksopdracht te volbrengen en een correcte inschatting te maken van het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed en kennispotentieel binnen het projectgebied, worden bestaande en publiek beschikbare bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd. Dit leidt tot de voorwaardelijkheidsverklaring dat het onderzoek niet exhaustief is en een specifiek doel voor ogen houdt. Daarvoor worden zowel historisch kaart- en fotomateriaal, als archeologische en geologische bronnen geselecteerd, geraadpleegd en geïnterpreteerd.

Er is tevens advies gevraagd van een derde, onafhankelijke partij, namelijk Gunter Stoops van de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent, waarvoor dank (zie bijlage voor het advies van Dhr. Stoops).

Hieraan gekoppeld werd op 21 september 2018 een terreininspectie uitgevoerd, met het oog op het waarnemen van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren.

Aangezien de opmaak van de archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet, is de bureaustudie voor de archeologienota met uitgesteld traject opgemaakt conform de vigerende “*Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren*”, versie 2.0.

1.3 Personele inzet

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door erkende archeologen van Hembyse Archeologie, namelijk:

- Hadewijch Pieters (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)
- Bart De Smaele (erkend archeoloog, assistent-aardkundige)

Alle geloofsbrieven zijn aantoonbaar via CV.

1.4 Afwijkingen op de CGP

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Verslag van Resultaten zijn er geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk. In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied (cf. Deel 10, Synthese en waardering) worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

1.5 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

Figuur 1. Bestaande toestand van het onderzoeksgebied (straatzijde).

Zolang er geen uitsluitsel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het projectgebied, dient het volledige projectgebied als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er tot de bekrachtiging van de archeologienota of nota geen bodemingrepen mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

2 Besluit

Het archeologisch onderzoek te Gent-Dampoortstraat 67 bestaat noodzakelijkerwijs enkel uit een bureauonderzoek. Alle andere onderzoeken worden gehinderd door de huidige fysieke staat van het terrein en kunnen indien noodzakelijk enkel in een uitgesteld traject worden uitgevoerd.

Het huidige onderzoek wordt uitgevoerd door gekwalificeerd personeel en conform de Code van Goede Praktijk, versie 2.0.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0.

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 3

Figuur 1. Bestaande toestand van het onderzoeksgebied (straatzijde).....4

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

6

Assessment van landschappelijke data

INHOUDSOPGAVE

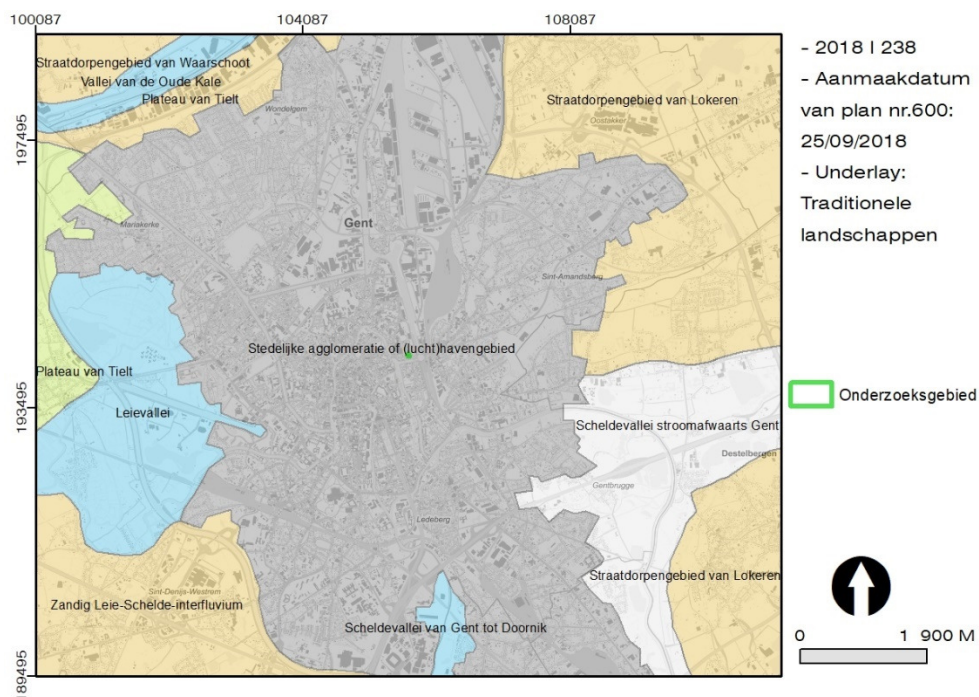
1	Landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied	2
1.1	Traditionele landschappenkaart	2
1.2	Fysisch-geografische gegevens	3
1.2.1	Hydrografie	3
1.2.2	Topografie.....	8
1.2.3	Erosiegevoeligheid	11
2	Tussentijds besluit.....	13
3	Bibliografie.....	14
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 7.....	15

1 Landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied

1.1 Traditionele landschappenkaart

Het onderzoeksgebied bevindt zich in het snel veranderende Gent, een stad met doorwrocht verleden en een meanderend heden. Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een stedelijk weefsel dat met zijn herkenbare skyline een landschap op zich heeft gevormd. Gent heeft zich aldus in een traditioneel landschap genesteld, omgeven door regionale traditionele landschappen.

De grotere regionale landschapsgehelen zijn in de traditionele landschappenkaart¹ vervat.

2

Figuur 1. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart.

Het onderzoeksgebied is gekarteerd als een stedelijke agglomeratie en (lucht)havengebied, wat er op wijst dat het onderzoeksgebied niet binnen een waar landschap, maar binnen een stedelijk weefsel en stadszicht is vervat. De stad en het traditionele landschap zijn het resultaat van een hydrografische en geologische situatie, waarop de mens doorheen het verleden een onweerlegbare impact heeft gehad. In de volgende hoofdstukken zal worden onderzocht in welke geologische en bodemkundige situatie het onderzoeksgebied zich bevindt en welke sporen de mens hierin heeft achtergelaten.

¹ Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.*

1.2 Fysisch-geografische gegevens

1.2.1 Hydrografie

De ontwikkeling van het onderzoeksgebied hangt nauw samen met de hydrografische situering ervan. De stad is immers ontstaan rondom de samenvloeiing van de Leie en de Schelde (zie Deel 8: Assessment van de historische data). Het betreft twee typische vlaktestromen met een klein verval en een breed inundatiegebied.² De exacte locatie van de historische samenvloeiingen is echter onbekend. Oorspronkelijk hebben beide rivieren immers een groot aantal meanders en stromen ze samen in een laagte die zich uitstrekt van de Zandberg en de Blandijnberg in het westen, tot aan de Sint-Amandsberg in het oosten. In deze laagte, die geldt als een overstromingsgebied en gevormd werd als winterbed van de Schelde, kunnen de rivieren bijgevolg op meerdere plaatsen samenvloeien, afhankelijk van het tijdperk en het waterpeil.

Figuur 2. Luchtfoto van een samenvloeiing van twee rivieren, nauwelijks beïnvloed door de mens.

Naarmate de stad groeit, probeert de mens de natuur naar zijn hand te zetten. Hiervoor zijn twee redenen aan te geven: enerzijds het feit dat de stad herhaaldelijk te maken had met overstromingen (cf. infra); anderzijds omdat de stad Gent steeds bekommerd is geweest om een zo gemakkelijk mogelijke rechtstreekse verbinding met de Noordzee te verzekeren. Een oplossing voor de vele overstromingen bestond erin de bestaande rivieren in hun definitieve bedding te leiden. Aldus kregen de Leie, de Bovenschelde, de Nederschelde of “Reep” en de Zeeschelde

² Charles L. & Laleman M.C., 2006, *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

een nieuwe loop. Een verbinding met de Noordzee diende verschillende malen opnieuw tot stand gebracht te worden door het graven van nieuwe kanalen, die vaak bestaande rivier(arm)en met elkaar verbinden of waarbij de bestaande rivierbeddingen worden rechtgetrokken. De eerste bekende kunstmatige verbinding is deze van de Lieve die reeds in 1269 voltooid werd. Aldus werd een verbinding met het Zwin tot stand gebracht. Echter, ten gevolge van de verzanding van het Zwin geraakt ook de Lieve in onbruik. In de 15^e eeuw volgde de Sassevaart (richting Westerschelde); in de 17^e eeuw het kanaal van Gent naar Brugge (en vervolgens naar Oostende); gevolgd door de Coupure in de 18^e eeuw. Op het einde van de 18^e eeuw werd tot slot het kanaal Gent-Terneuzen aangelegd waardoor de stad Gent eindelijk beschikte over een volwaardige uitweg naar de zee.³

In relatie tot het projectgebied kan hierbij de Visserij vermeld worden.⁴ Dit is een in 1752 gegraven industriekanaal, het zogenaamde Rommelwater. Door het graven van de De Pauwvaart in 1828 ontstond later een rechtstreekse verbinding met het Handelsdok⁵, dat in verbinding staat met het kanaal Gent-Terneuzen. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten noorden van de Napoleon De Pauw-vertakking.

³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>

⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Samenvloeiing_van_de_Leie_en_de_Schelde

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/102888>

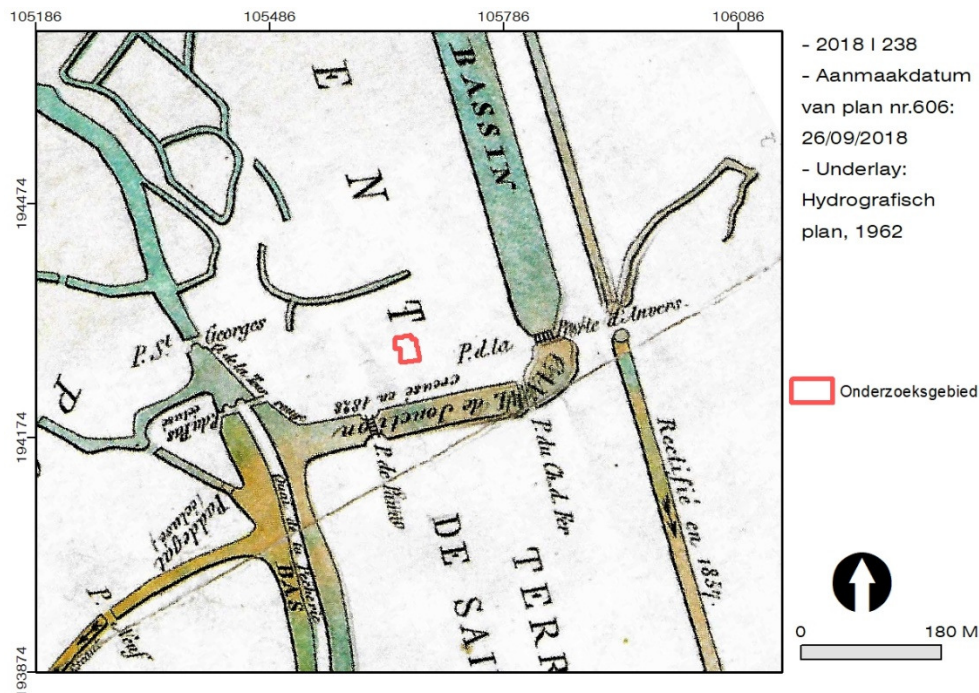
huidige onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied kan dus beschouwd worden als een gebied dat sinds het Holoceen een zeer nat gebied is, waarin de mens een aanzienlijke impact heeft moeten uitoefenen om het naar en economisch en cultureel rendabel gebied om te vormen.

Vast staat dat menigvuldige overstromingen de stad steeds opnieuw geteisterd hebben. Bovendien hadden de Gentenaars tijdens de middeleeuwen nog meer met dit probleem af te rekenen, aangezien het maaiveld toen lager lag dan thans het geval is en het waterpeil van de rivieren sterk onderhevig was aan de getijden.⁶

Gelet op de vele ingrepen van de mens om greep te krijgen op de grote hoeveelheid aanwezige waterlopen, is de natuurlijke hydrografische situatie drastisch veranderd: de watertoets (opname 2017) toont nog nauwelijks overstromingsgevoelige gebieden binnen de stad Gent. Het overtollige water wordt immers afgevoerd naar het overstromingsgebied van de Leie ten westen van de stad (onder andere het Stedelijk Natuurreservaat Bourgoyen-Ossemeersen). Ook het opnieuw openleggen van een aantal gedempte waterlopen, draagt natuurlijk bij tot een goede drainage van de verstedelijkte gebieden (zoals het project "Heropening Nederschelde"⁷ dat in september 2018 afgerond werd). Deze waterbeheersingswerken zijn van die aard dat het reconstrueren van de vroegere hydrografie een moeilijke, nog niet afgewerkte aangelegenheid blijft die voortdurend onderhevig is aan nieuwe inzichten. Een hydrografisch plan uit 1862 visualiseert het complexe waterwegennet en de wetenschappelijke inzichten op dat ogenblik en biedt min of meer een zicht op het voormalige moerassige gebied tussen de tweede en de derde stadsomwalling waarbinnen het projectgebied zich bevindt.

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>

⁷ <https://stad.gent/over-gent-en-het-stadsbestuur/over-gent/projecten-die-het-uitzicht-van-gent-bepalen/binnenstad/project-heropening-nederschelde>

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het hydrografisch plan uit 1862.⁸

Vele van deze waterlopen werden gedempt of overwelfd; enerzijds omdat ze de scheepvaart niet meer van dienst konden zijn en anderzijds omdat er nood was aan woonuitbreidingsgebied. De uitbouw van sanitaire netwerken in de stad maakte het oppervlaktewater nog meer overbodig (hoewel deze lange tijd enkel toegankelijk waren voor de meer gegoede burgers alleen). In de loop van de tweede helft van de 19^e eeuw volgden uitgebreide rioleringswerken die enerzijds moesten verhinderen dat de bevolking rechtstreeks in contact kwam met afvalwater en anderzijds dat het drinkwater niet bezoedeld werd door allerhande afval. In het geval van het huidige onderzoeksgebied is de verbinding tussen de Portus Ganda en het Handelsdok, dat in 1828 reeds is aangelegd, belangrijk als hydrografisch kader. De verbinding naar het Handelsdok zelf (de Aftakking De Pauw) werd aangelegd in 1827-1829, ten noorden van het voormalige Spanjaardenkasteel (zie Deel 8 van de archeologienota). De controle over de rivieren en waterlopen en de volledige ontwikkeling van het onderzoeksgebied moet dus beschouwd worden binnen de 19^e -eeuwse uitbreiding van de Stad Gent.

De hydrografische situatie is ook onlosmakelijk verbonden met de topografie van het gebied. Uit de gekarteerde gegevens blijkt dat het gebied binnen het stroomgebied van de Leie ligt en aangezien een rivier altijd zijn weg van hoog naar

⁸ Capiteyn A., Charles L. & Laleman M.C., 2007. *Historische Atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst, Gent.*

laag zoekt, is de topografische situatie cruciaal voor een goed begrip van het huidige onderzoeksgebied.

1.2.2 Topografie

Zoals reeds aangegeven is de stad Gent ontstaan rondom de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. De valleien van deze rivieren worden afgewisseld met hoger gelegen zandige opduikingen, die zelden hoger dan 15 meter boven de zeespiegel reiken, met de Blandijnberg, een getuigenheuvel van 29,10 meter hoogte als uitzondering. Deze laatste is gelegen op de plek waar beide rivieren het dichtst bij elkaar komen voor ze samenvloeien.⁹ De Blandinusberg is een langwerpige heuvel die als een restant van een oude tertiaire of pleistocene schiervlakte beschouwd moet worden. In de top van de heuvel is de klei van Asse aanwezig, terwijl in de flanken drie zandsteenbanken van het Lediaan als versterkende elementen fungeren. Aan de basis wordt deze heuvel aan de oost- en westzijde ingesloten door de meanders van de Leie en de Schelde. De dalbodem ten noorden van de Blandinusberg, waar het huidige onderzoeksgebied zich bevindt, heeft echter veel wijzingen ondergaan sinds het ontstaan van de stad. Dit gebied werd immers, veel meer dan nu het geval is, gekenmerkt door het grote aantal vertakkingen van waterlopen, waardoor de lage stad in feite een amalgaam werd van onregelmatig gevormde eilandjes. Deze vertakkingen werden nog aangevuld met kunstmatig gegraven grachten (cf. §Hydrografische situering). In de dalbodem is wel een aantal hoger gelegen zandheuvels bewaard gebleven, waarvan de belangrijkste begint aan de Kouter en via de Kalandeberg loopt naar de Zandberg. Van daaruit strekt ze zich verder uit over de Hoogpoort om vervolgens neer te dalen naar de Leie-oevers.¹⁰

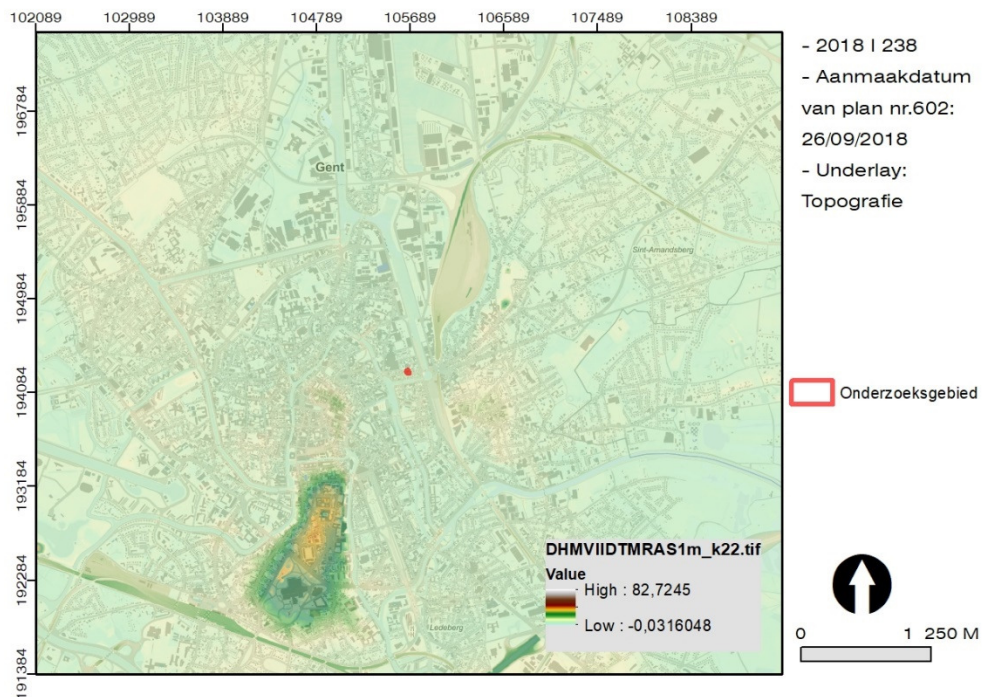
Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II geeft het verschil tussen enerzijds de laagvlaktes van de Schelde en de Leie en anderzijds de zandige opduikingen duidelijk weer. Door het sterk verstedelijkte landschap valt de oorspronkelijke topografie echter vaak moeilijk te lezen. De Blandinusberg, met zijn top van 29m TAW, is het meest herkenbare punt, gelegen ten zuidwesten van het projectgebied. Een tweede herkenbare opduiking is deze van de Zandberg, ten noorden van de Blandijnberg. Het terrein daalt in noordoostelijke richting, het gebied van de samenvloeiing van de Schelde en de Leie, alsook waar het projectgebied gesitueerd is.

Op het Digitaal Terreinmodel met resolutie van één TAW-waarde (Tweede Algemene Waterpassing) is het duidelijk dat het onderzoeksgebied zich in het lager gelegen moerassig gebied in het noordoosten van de stad bevindt, dat doorkruist werd door talrijke grachten en als inundatiegebied een uitstekende bijkomende

⁹ Charles L. & Laleman M.C., 2006, *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

¹⁰ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/140021>

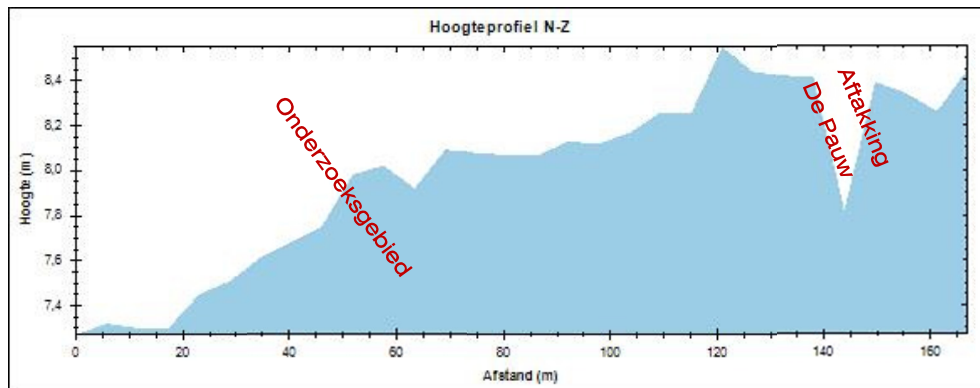
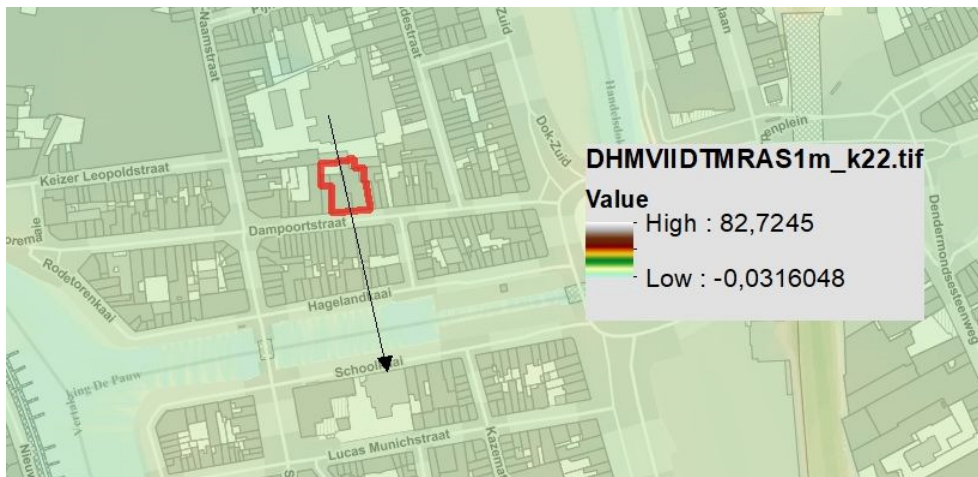
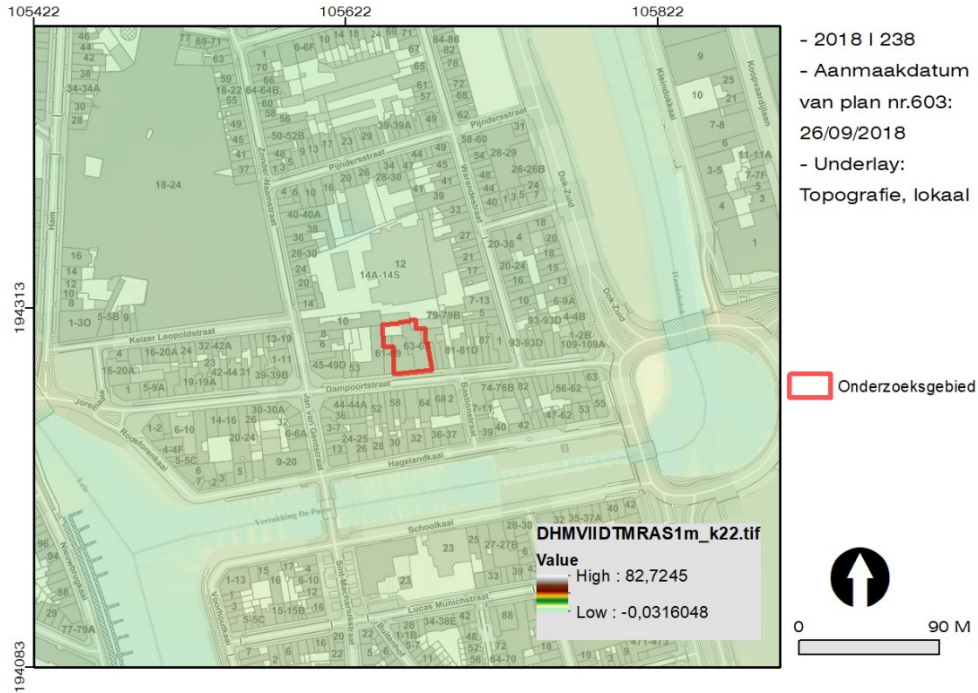
verdediging van de stad vormde. In meer vredige tijden konden deze moerassige hooilanden gebruikt worden als bleekvelden (Meerhem, Ham, Vogelenzang).¹¹

Figuur 5. Situering van het projectgebied op het DHMVII, DTM 1m.

Hoewel heden een groot aantal van deze grachten, zoals de Tichelrei en het Meerhem- en Leopoldvaardeken, gedempt zijn, is duidelijk dat het projectgebied zich nog steeds binnen een lager gelegen gebied bevindt, met een gemiddelde hoogte van 7,7 meter ten opzichte van de TAW. Het hoogteprofiel toont een vrij vlak terrein, ten noorden van het onderzoeksgebied is een zeer laaggelegen gebied (Zonder-Naamstraat) gekarteerd, er is een geleidelijke stijging in zuidelijke richting, met een duidelijke onderbreking ter hoogte van de Napoleon De Pauw-aftakking of de "Aftakking De Pauw".

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gent zestiende-eeuwse stadsuitbreiding* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122210> (geraadpleegd op 8 maart 2018).

Figuur 6. Situering van het projectgebied op het DHMVII, DTM 1m (boven) en hoogteprofiel van het projectgebied (onder) van 30 tot 63 meter op de X-as.

Op basis van het hoogteprofiel van het onderzoeksgebied kan worden gesteld dat het gebied –algemeen beschouwd– relatief vlak is, wat een reflectie lijkt te zijn van de situering in het alluviale gebied van de Leie. Wanneer men denkt aan een alluviaal gebied, kan men ook denken aan de erosie van het sediment door de inwerking van rivieren. Hiervoor kunnen de erosiegevoeligheidskaarten geraadpleegd worden, deze geven een beeld van de huidige erosiegevoeligheid op basis van topografische, hydrografische en aardkundige data.

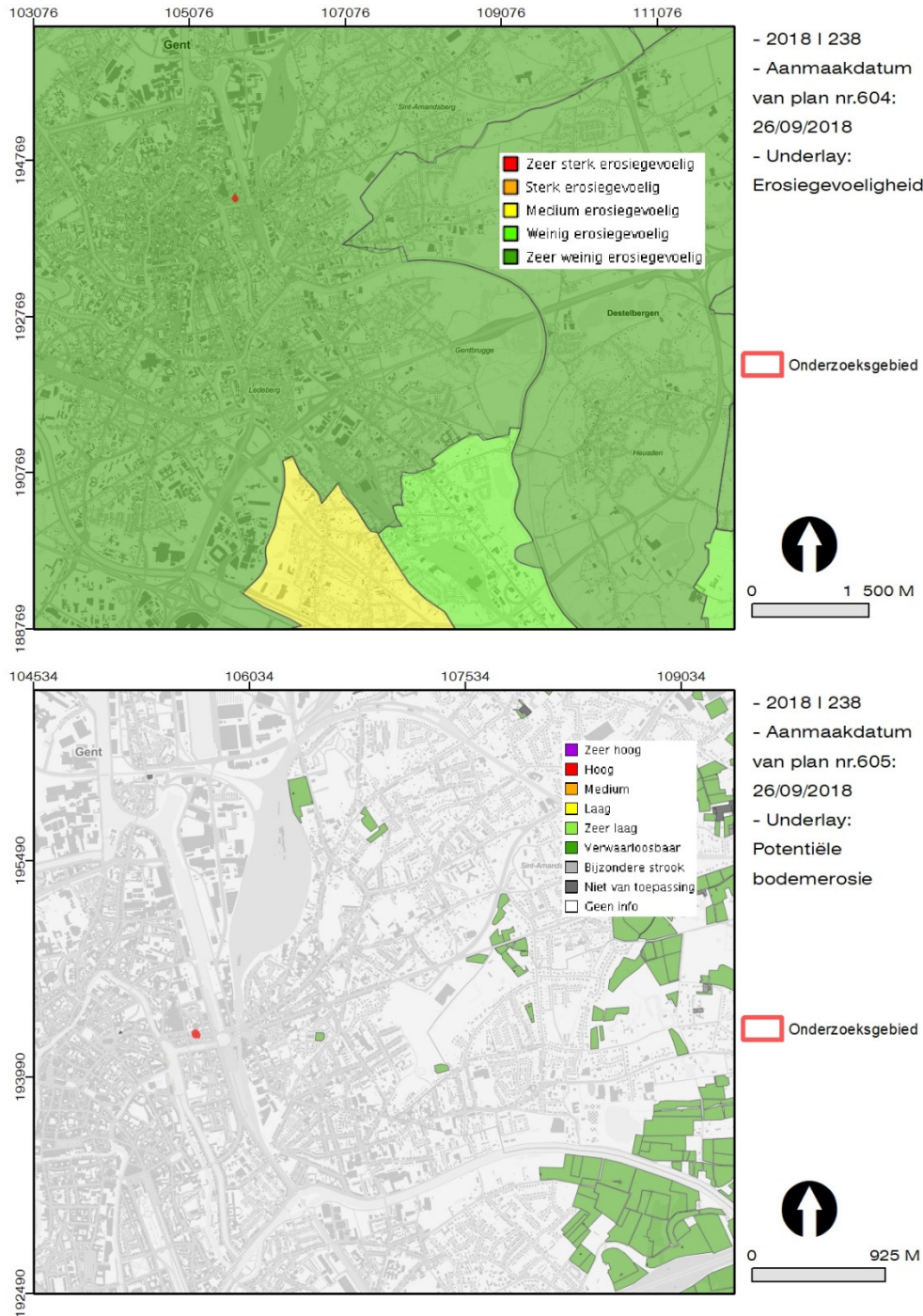
1.2.3 Erosiegevoeligheid

De erosiegevoeligheid van een onderzoeksgebied is niet zelden een reflectie van de hydrografische situatie. De mate waarin een gebied erodeert kan ook gevolgen hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de Erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht.

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006). Op deze kaart is het onderzoeksgebied niet gekarteerd.

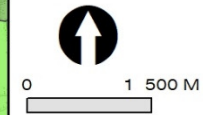
Op de Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het gebied ingekleurd als “Zeer weinig erosiegevoelig”.

Het onderzoeksgebied is niet fundamenteel veranderd sinds 2006, dus de kaart is nog steeds van toepassing.

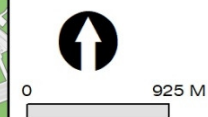
- 2018 | 238
 - Aanmaakdatum van plan nr.604: 26/09/2018
 - Underlay: Erosiegevoeligheid

Onderzoeksgebied

- 2018 | 238
 - Aanmaakdatum van plan nr.605: 26/09/2018
 - Underlay: Potentiële bodemerosie

Onderzoeksgebied

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart (boven) en de potentiële bodemerosiekaart per perceel (onder).

In het geval van het onderzoeksgebied betekent dit dat er recent geen ingrijpende bodemerosie (andere dan antropogene ingrepen) moet worden verwacht, noch dat de archeologische niveaus door alluvium of colluvium zijn bedekt. De erosiegevoeligheidskaart biedt bijgevolg weinig aanvullende informatie over de bodemgesteldheid van het onderzoeksgebied. Het is dus onontbeerlijk om ook naar

de aardkundige toestand van het onderzoeksgebied te kijken om de staat van de ondergrond te onderzoeken. Deze ondergrond heeft immers een enorme impact gehad op hoe de mens in het verleden de gronden heeft waargenomen en geïnterpreteerd.

2 Tussentijds besluit

Het onderzoeksgebied blijkt zich landschappelijk binnen de alluviale vlakte van de Leie te bevinden. Het is een van nature zeer nat en overstroombaar gebied. Dit heeft een onweerlegbare impact op de ontwikkeling van het gebied gehad: de rivieren zijn de motoren van de economische en culturele vooruitgang van de Stad Gent geweest en de zoektocht naar een uitweg naar de Noordzee en de noodzaak om de aan- en afvoer van mensen en goederen over het water te verzekeren, heeft de stad met waterlopen en kanalen dooraderd. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten oosten van de loop van de Leie en ten noorden van de Aftakking De Pauw, die het Handelsdok met de Leie verbindt. Deze waterwegen en deze ontwikkeling kaderen binnen de 19^e -eeuwse groei van de stad en eigenlijk binnen het kader van de Industriële Revolutie in Gent.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 6 maart 2018).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Visserij* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/102888> (geraadpleegd op 27 september 2018).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gent zestiende-eeuwse stadsuitbreiding* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122210> (geraadpleegd op 8 maart 2018).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Capiteyn A., Charles L. & Laleman M.C., 2007. *Historische Atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Gent.

Charles L. & Laleman M.C., 2006, *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://stad.gent/>

<https://www.gent-geprent.com/>

<https://gentdekuip.com/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 7

Figuur 1. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart. ..	2
Figuur 2. Luchtfoto van een samenvloeiing van twee rivieren, nauwelijks beïnvloed door de mens.....	3
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Hydrografische Atlas en de van nature overstroombare gebieden. Onder: overstromingen te Gent, een gevoelig gevolg van de hydrografische situatie. .	5
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het hydrografisch plan uit 1862.	7
Figuur 5. Situering van het projectgebied op het DHMVII, DTM 1m.	9
Figuur 6. Situering van het projectgebied op het DHMVII, DTM 1m (boven) en hoogteprofiel van het projectgebied (onder) van 30 tot 63 meter op de X-as.	10
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart (boven) en de potentiële bodemerosiekaart per perceel (onder).	12

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL 7

Assessment van aardkundige data

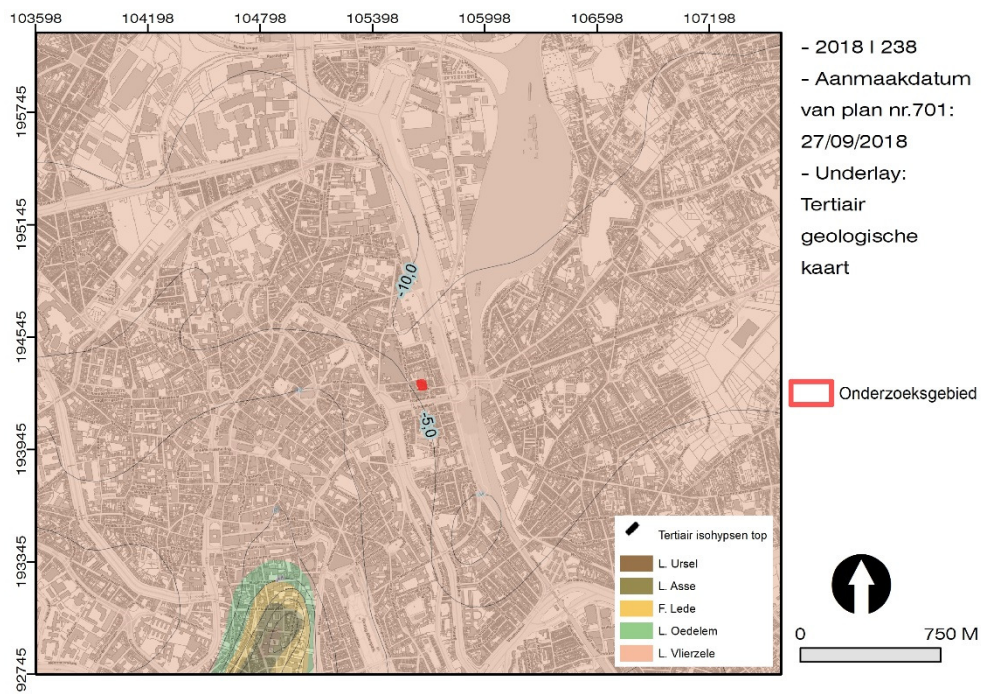
INHOUDSOPGAVE

1	Aardkundige situering	2
1.1	Tertiair geologisch.....	2
1.2	Quartair geologisch.....	4
1.3	Bodemkaart van België	8
1.4	Gekende boringen	9
1.5	Controleboringen	10
2	Tussentijds besluit.....	11
3	Bibliografie.....	12
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 7.....	13

1 Aardkundige situering

1.1 Tertiair geologisch

De diepste lagen die in het onderzoeksgebied door de mens in het verleden konden worden aangesneden, zijn de tertiaire geologische eenheden in de ondergrond. Deze worden gewoonlijk, indien deze niet dagzomen, aangesneden bij het uitgraven van uitermate diepe structuren, zoals bijvoorbeeld waterputten en grachten (denk aan grachten van mottekastelen of forten). Deze lagen kunnen ook zijn aangesneden omwille van hun waarde als grondstof: in het geval van kleiafzettingen kunnen deze voor bijvoorbeeld baksteenproductie zijn aangewend. De tertiaire (het geologische tijdvak van 66,0 tot 2,58 miljoen jaar geleden) gelaagdheden in de ondergrond van het huidige onderzoeksgebied bestaan uit bodems van de zogenaamde Formatie van Gentbrugge, ook wel de Formatie van Gent genoemd. Deze geologische formatie bestaat uit mariene klei-, silt- en zandlagen die werden afgezet in de zee die het noorden van België bedekte tijdens het Ypresiaan (rond 50 miljoen jaar geleden). De formatie wordt ingedeeld in drie leden: de basis van de formatie bestaat uit siltige klei tot kleilig silt en wordt de Klei van Merelbeke genoemd. Deze wordt afgedekt door lagen silt en zeer fijn zand, verstoord door bioturbatie. Het betreft enerzijds de Klei van Pittem en anderzijds het Zand van Vlierzele.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).

Binnen het projectgebied is sprake van het zogenaamde “Zand van Vlierzele en/of Aalterbrugge” (code HCOV 0640) dat zich kenmerkt door grijsgroene

glauconiethoudende fijne tot middelmatig grove zanden die duidelijk horizontaal of kruisgewijs gelaagd zijn en kleilenzen bevatten. Deze structuur wijst op een reeks van longitudinale getijdenzandbanken.¹ Bovenaan komen humeuze tussenlagen voor en plaatselijk zijn dunne zandsteenbankjes waar te nemen. Naar onder toe gaat de formatie over in homogeen kleilig zeer fijn zand. De dikte bedraagt maximaal 20 meter maar kan sterk variëren door invulling van geulen.² De top van het tertiair substraat bevindt zich ter hoogte van het projectgebied op een hoogte van ongeveer -5 meter ten opzichte van de TAW en dus op een diepte van 12,5 meter onder het maaiveld.

Op het moment dat deze zanden werden afgezet was er überhaupt van de mens of van Gent nog geen sprake, maar de erfenis van deze oerzee heeft tot op vandaag zijn invloed, zeker voor de ontwikkeling van Gent (men kan denken aan de Blandijnberh, nvdr.).

Deze tertiaire lagen zijn echter meestal afgedekt door quartaire sedimenten maar zowel de tertiaire als de quartaire gelaagdheden hebben de mens in het verleden en het gebruik van het land sterk beïnvloed.

¹ Borremans M. (ed.), 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

²VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

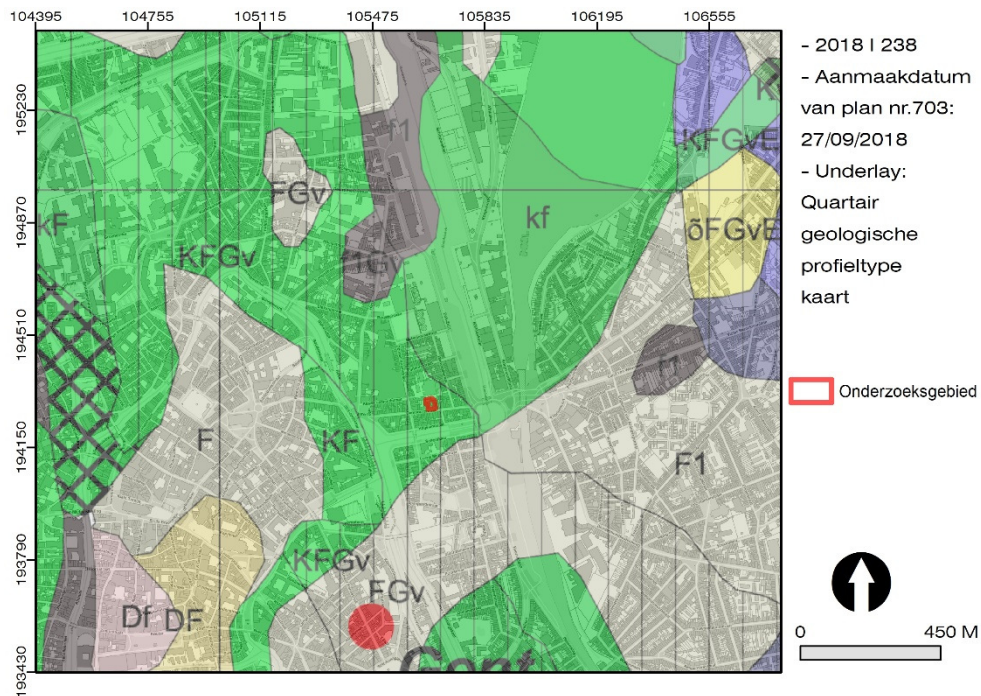
Het onderzoeksgebied staat ingekleurd als zijnde profieltype 3a, wat betekent dat de Pleistocene sequentie (3) wordt afgedekt door Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen (a).

De Pleistocene afzettingen worden in theorie gevormd door twee karteereenheden die boven elkaar zijn afgezet. Aan de basis van deze afzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Laat-Pleistoceen. Dit is een restant van de brede vervlochten Leie die hier een brede alluviale vlakte betrok. Deze worden afgedekt door een pakket eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), of mogelijk uit het Vroeg-Holoceen. Het betreft fijne afzettingen (zand tot silt) door polaire winden uit de laatste ijstijd. In de praktijk komt dit neer op zand en zandleem. De onderste fluviatiele afzettingen kunnen ook afgedekt zijn geweest door hellingsafzettingen uit het quartair of door een combinatie van deze hellingsafzettingen en de voornoemde eolische afzettingen.

De quartair-geologische kaart beschikt over een verklarende tekst bij het kaartblad Gent, waardoor de beschikbare quartaire gegevens op een grotere schaal (1/50.000) kunnen afgelezen worden.³ Op deze kaart worden de quartaire afzettingen meer in detail weergegeven, waardoor een betrouwbaarder beeld van het mogelijk aanwezige bodemtype kan opgesteld worden en tevens uitsluitel verkregen kan worden over de al of niet aanwezigheid van eolische en/of hellingsafzettingen. Op deze kaart bevindt het onderzoeksgebied (terug te vinden op kaartblad 22) zich binnen het gekarteerde profieltype KFGv.⁴

³ Haecon, in samenwerking met Prof. Dr. De Moor G., 2000. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 22 Gent, Vlaamse Overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

⁴ Haecon, in samenwerking met Prof. Dr. De Moor G., 2000. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 22 Gent, Vlaamse Overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Figuur 3. Situering van het projectgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/200.000).

Aan de basis van de quartaire afzettingen bevindt zich Vroeg-Weichseliaan valleibodemgrind (Gv). Het betreft een dik pakket grof heterogeen materiaal dat bestaat uit zand, met soms grove vegetatieresten. Hoewel soms ook klei beschreven wordt, is vooral grind dominant, opgebouwd uit sedimenten van verschillende oorsprong (zandsteenkeien en silex). Deze grindafzettingen komen zowel voor aan de basis van de grote alluviale valleien als in interfluviale gebieden. Gelet op de hydrografische situering van de stad Gent, en het projectgebied in het bijzonder, is het dan ook niet verwonderlijk dat deze quartaire sedimenten aanwezig zijn.

Deze bevinden zich echter op vrij grote diepte onder het maaiveld: ze worden immers afgedekt door een Weichseliaan fluvio-periglaciaal zandig facies (F) dat behoort tot de Formatie van Eeklo. Dit fluvio-periglaciaal sedimentpakket is opgebouwd uit twee afzonderlijke zandige complexen die op veel plaatsen van elkaar gescheiden worden door een minder belangrijk fluvio-periglaciaal lemig facies (het zogenaamde Lid van Oostakker). Het onderste zandig complex (dat ook wel het Lid van Dendermonde wordt genoemd) bestaat overwegend uit middelmatig fijn tot middelmatig grof zand (zwak glauconiethoudend) dat naar onder toe zelfs nog grover wordt en dat talrijke grindelementen en ook schelpresten bevat. Het bovenste zandig complex (of het Lid van Eke) bestaat uit middelmatig, fijn zand met laminae of lenzen middelmatig zand. Het is opgebouwd uit een juxtapositie en superpositie van ondiepe kruisgelaagde geulvormige structuren met

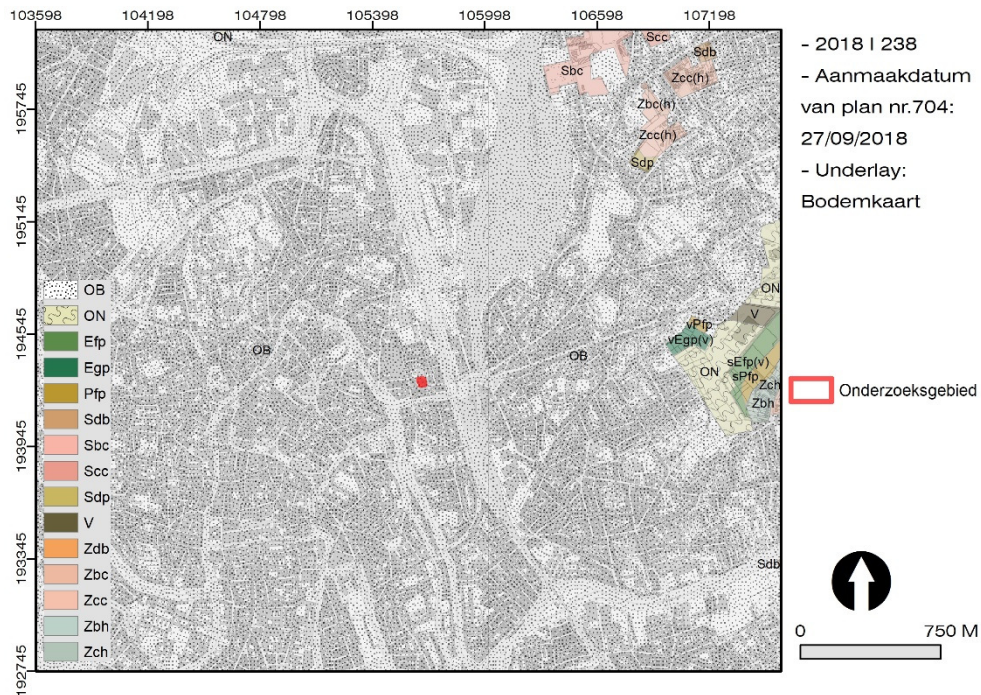
een interne laminaire opbouw. Deze eenheid vertoont cryoturbaties en vorstwiggen. Dit facies is hoofdzakelijk gevormd door verwilderde rivieren (de Schelde en de Leie) die onder periglaciale omstandigheden van de laatste ijstijd actief waren. In dit fluvio-periglaciaal afzettingsmechanisme wisselden accumulatie van sedimenten plaatselijk en tijdelijk af met erosiefasen, wat resulteerde in een residuele dalopvulling. De dikte van dit volledige zandige complex kan sterk variëren, en waar het lemige complex ontbreekt, kan de dikte ervan zelfs oplopen tot 20 meter en meer.

Tot slot wordt het geheel afgedekt door een Holoceen alluviaal zandig facies (K). Deze sedimenten komen voornamelijk voor in kleinere beekvalleities en kunnen variëren van kleig of leemhoudend tot zuiver zand.

Samenvattend kan gesteld worden dat de gegevens van de quartair geologische profieltypekaart overeen komen met deze van de quartair geologische kaart, maar deze wel wat scherp stellen. De kaart met een grotere schaal toont immers aan dat er geen sprake is van eolische/colluviale pakketten. Wel is er sprake van een dik pakket sediment van fluviatiele oorsprong.

1.3 Bodemkaart van België

Op de bodemkaart van België, die de bodems inventariseert naar -voornamelijk- de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden, staat het gebied ingekleurd als OB, wat neerkomt op bebouwde gebieden. Het volledige moderne stadscentrum van Gent staat aldus ingekleurd.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de bodemkaart.

De omliggende gebieden staan gekarteerd als variaties op bodemseries P, S, Z en U. De aanwezigheid van deze bodemtypes wordt verklaard door de topografische ligging van de stad Gent. De zandige hoogtes betreffen in hoofdzaak lichte zandleembodems (P-type), en worden afgewisseld met alluviale bodems gaande van lemig zand (S) en zandleem (P) tot klei (U).⁵

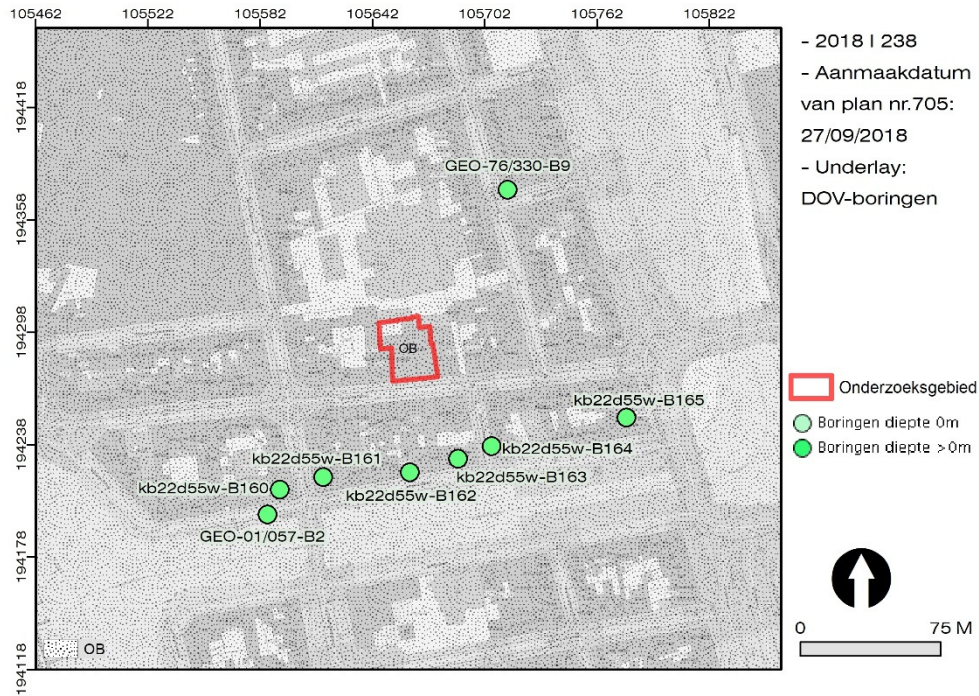
Gezien de landschappelijke ligging van het projectgebied, kan men een alluviale bodemopbouw verwachten, bestaande uit lemige tot zware klei, waarin zandige lagen kunnen voorkomen. Vast staat dat het projectgebied gelegen is in een van nature zeer nat gebied.

Op basis van boringen die in het verleden in de nabijheid gezet zijn, kan nagegaan worden of de hier vooropgestelde verwachting klopt, dan wel moet bijgesteld worden.

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent [online]*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> geraadpleegd op 22 mei 2018.

1.4 Gekende boringen⁶

In de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn reeds enkele boringen uitgevoerd, zij het niet met archeologische doeleinden in gedachten. Het zijn eerder sonderingen voor het bepalen van draagkracht of samendrukbaarheid.

Figuur 5. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het projectgebied.

Boring met code GEO-67/330-B9 bevindt zich ten noordoosten van het projectgebied, en dateert uit 1976. Er wordt melding gemaakt van een pakket geroerde en/of aangevulde grond met een dikte van 3,70 meter. Hieronder bevinden zich de quartaire sedimenten die gekenmerkt worden door een bruine tot grijze leemhoudende klei die op een diepte van 4,50 meter overgaat in een leemhoudend zand tot een zandhoudend leem. Vanaf een diepte van 5 meter worden veenfragmenten aangetroffen, er is echter geen sprake van intacte veenlagen. De top van de tertiaire afzettingen bevindt zich hier op een diepte van 11,20 meter onder het maaiveld. Ze worden gekenmerkt door een leemhoudend tot zuiver zand met een grijsgroene kleur.

Ten zuiden van het projectgebied werden langsheen de Hagelandkaai verschillende boringen geplaatst: boring met code kb22d55w-B160 tot en met B165. Deze boringen vertonen een vrij gelijkaardige bodemopbouw, zowel ten opzichte van elkaar als ten opzichte van de hierboven besproken boring. Er wordt melding gemaakt van een pakket aangevulde grond met een dikte van 6 tot 7 meter. Hieronder bevindt zich een grof zandig facies dat geïdentificeerd kan worden als

⁶ www.dov.be

een fluvio-periglaciale afzetting (cf. facies F uit de quartairgeologische profieltypekaart) dat zich bovenop het valleibodemgrind (cf. facies Gv) bevindt. Op een diepte van 10 à 15 meter worden de tertiaire sedimenten aangesneden. Boring met code kb22d55w-B165 vormt hierop een kleine uitzondering, in die zin dat er onder de recente aanvulling sprake is van een pakket Holoceen alluvium. Op de overgang naar het onderliggende zandige facies uit het Weichseliaan werd een veenpakket met een dikte van 1 meter aangetroffen.

Boring met code GEO-01/057-B2 bevindt zich het dichtste bij de De Pauwvertakking, wat mogelijks verklaart waarom hier sprake is van een pakket geroerde/aangevulde grond tot een diepte van 11 meter.

Samenvattend kan gesteld worden dat de gegevens uit de DOV-boringen overeenkomen met de dataset die verkregen werd uit de tertiair en quartair geologische kaarten. Bijgevolg kan besloten worden dat er sprake is van enkele meters zandige sedimenten die sterk onderhevig zijn (geweest) aan menselijke ingrepen, zoals de bodemkaart reeds aangaf. Waaruit deze bestaan en wat de impact hiervan is op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed wordt onderzocht aan de hand van de historische situering van het projectgebied.

1.5 Controleboringen

Niet van toepassing.

Tijdens het plaatsbezoek werd vastgesteld dat het grootste deel van het terrein bestaat uit verharding en bebouwing. Bijgevolg was het niet mogelijk controleboringen uit te voeren.

2 Tussentijds besluit

De gekarteerde bodemopbouw binnen het projectgebied reflecteert de lager gelegen situering van het projectgebied binnen een nat gebied dat -tot vrij recent- sterk onderhevig is geweest aan de impact van een sterk meanderend rivierenlandschap. De 16^e-eeuwse stadsuitbreiding heeft echter een sterke impact gehad op de natuurlijke bodemopbouw binnen het stadscentrum van Gent, waardoor in de nabije omgeving melding gemaakt kan worden van dikke pakketten puinhoudend aangevuld materiaal.

Een dergelijke bodemopbouw kan een indicatie zijn voor:

1. Een geleidelijke aanvulling van het gebied (met daarin opgenomen leeflagen). In dit geval is de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren plausibel.
2. Een abrupte aanvulling om het terrein op te hogen. In dit geval is de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren onwaarschijnlijk.
3. Een combinatie van de twee voorgaande. In dit geval is de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren mogelijk.

De aard van de aanvulling zal worden onderzocht in het assessment van de historische en archeologische data voor het onderzoeksgebied.

Algemeen kan worden besloten dat:

- **Er geen afgedekte paleo-horizonten binnen het projectgebied aanwezig zijn: de antropogene horizonten liggen immers rechtstreeks op de Pleistocene sedimenten. Er zijn bijgevolg geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van van steentijdartefactensites (Pleistoceen en/of Holoceen).**
- **Er sprake is van een aanzienlijke antropogene grondaanvulling op de bodemopbouw binnen het volledige projectgebied, waardoor de kans op het aantreffen van sporensites bepaald wordt door de juiste aard van deze antropogene grondaanvulling.**

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 6 maart 2018).

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Haecon, in samenwerking met Prof. Dr. De Moor G., 2000. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 22 Gent*, Vlaamse Overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

VMM, 2008. *Grondwater in Vlaanderen: het Centraal Vlaams Systeem*, Vlaamse Milieumaatschappij, Aalst.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 7

Figuur 1. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).	2
Figuur 2. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart (1/200.000). Onder: vlechtende rivier (Noatak National Preserve) met zeer wisselende alluviale afettingen.	4
Figuur 3. Situering van het projectgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/200.000).	6
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de bodemkaart.....	8
Figuur 5. Situering van DOV-boringen ten opzichte van het projectgebied.....	9

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

8

Assessment van historische data

INHOUDSOPGAVE

1	Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving	2
1.1	Algemene historische situering.....	2
1.2	Evolutie van het gebied op basis van kaarten en luchtfoto's.....	4
1.2.1	Panoramisch Gezicht op Gent (1534).....	4
1.2.2	Kaart van Jacob van Deventer (circa 1560).....	6
1.2.3	Kaart van Horenbault (1619).....	7
1.2.4	Kaart van Hondius en Sanderus (1641)	8
1.2.5	Figuratieve kaart van de versterkingswerken tussen de Brusselse Poort en de Muidepoort in Gent (1698).....	9
1.2.6	Kaart van Villaret (1745-1748)	10
1.2.7	Atlas van Ferraris (1777)	11
1.2.8	Plan van Goethals (1796).....	12
1.2.9	Plan van Saurel (1841).....	13
1.2.10	Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970)	15
1.2.11	Orthofoto uit 2017.....	16
2	Tussentijds besluit.....	17
3	Bibliografie.....	19
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 8.....	20

1 Historische beschrijving van het onderzochte gebied en zijn omgeving

1.1 Algemene historische situering

De historische situering van het onderzoeksgebied valt voor de oudste historische situering samen met de algemene historische situering van de Stad Gent¹, waarvan het ontstaan moet worden gezocht in de geografische ligging. Over de historische en stads-geografische evolutie van Gent is echter al heel wat inkt gevloeid en onlangs werd nog een vernieuwde visie uiteengezet naar aanleiding van voortschrijdende inzichten afkomstig uit talrijke studies en opgravingen. Hierbij werd de traditionele opvatting die stelt dat Gent in de 7^e eeuw ontstaan is herzien. Immers werd het bestaan van een belangrijke Gallo-Romeinse nederzetting aangetoond die minstens gedurende drie eeuwen (circa 50 tot 350 na Christus) ononderbroken werd bewoond² en gelokaliseerd kan worden in de richting van Destelbergen (Eenbeekeinde). Deze vicus strekte zich uit in westelijke richting, langs de huidige Dendermondsesteenweg op een hogere zandrug, die doorliep tot aan de samenvloeiing van de Leie en de Schelde, waar Amandus in het tweede kwart van de 7^e eeuw de Sint-Baafsabdij zou stichten.

Een kleine villa of Gallo-Romeinse nederzetting bevond zich eveneens op de Blandijnberg, op de plaats waar kort na 650 een tweede klooster gesticht wordt, met name Blandinium, de latere Sint-Pietersabdij. Verscheidene losse vondsten, verspreid over de stad teruggevonden, wijzen eveneens op een verspreide menselijke aanwezigheid vanaf de Gallo-Romeinse periode.

Op het einde van de 9^e eeuw ontwikkelde zich een tweede portus nabij de grafelijke burcht, waarna deze in de 10^e eeuw vergroeide met de hoger genoemde Portus Ganda tot het typisch middeleeuwse Gent met voornamelijk handels- en ambachtskarakter. Circa 1100 bedroeg de stadsoppervlakte van de Kuip 80 hectare en werd ze omgeven door een eerste versterkingsgordel van deels natuurlijke en deels gegraven waterlopen.

In de loop van de 12^e eeuw kwam een economische bloei tot stand door de ontwikkeling van de lakennijverheid en de handel waardoor de bevolking van de stad sterk aangroeide. Dit noopte tot gebiedsuitbreiding waardoor de stad uit haar eerste omheining groeide. De omliggende gebieden en landelijke kernen, door de graven aan het gezag van de abdijen onttrokken en in leen gegeven aan voorname families, werden geleidelijk aan afgekocht en onder het toezicht van de Schepenen geplaatst. Hierbij werd onmiddellijk een tweede verdedigingsgordel met grachten, dammen en versterkte poorten voorzien om de nieuwe gebieden te beschermen. Deze stadsgordel vormde echter geen aaneengesloten geheel, maar werd ten dele

¹ Charles L. & Laleman M.C., 2006. *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Gent – middeleeuwse stadskern* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121063> (geraadpleegd op 20 maart 2018).

gevormd door onbewoonde laag gelegen gronden die door een sluizensysteem onder water gezet konden worden.

Binnen deze 14^e-eeuwse stadsomwalling bevonden zich eveneens verschillende onafhankelijke, zelfs omwalde kernen met eigen bestuur. Op dat moment bevond het huidige onderzoeksgebied zich buiten de stadsomwalling, binnen een meersengebied dat bekend stond als het Jooremaaikensmeers, dat zijn oorsprong kende in de alluviale vlakte van de Leie.

In de 16^e en 17^e eeuw veranderde het gebied aanzienlijk, onder bewind van Karel V werd ter hoogte van de Sint-Baafsabdij een dwangburcht gebouwd, die een garnizoen soldaten diende te huisvesten om Gent onder de teugel te houden. De abdij werd afgebroken, de resten daarvan zijn tot op heden in de stad zichtbaar. Het kasteel zou het Nieuw Kasteel en ook het Spanjaardenkasteel gaan heten, een gebouw dat het zicht op de oostelijke zijde van de stad lange tijd domineerde.

Figuur 1. Resten van de Sint-Baafsabdij (foto: H. Pieters).

Dit komt verder nog meer gedetailleerd voor op het geraadpleegde kaartenmateriaal (cf. infra).

Door het aan elkaar rijgen van 16^e, 17^e en 18^e -eeuwse versterkingen in het oostelijke deel van de stad werd het onderzoeksgebied opgenomen binnen de stadsomwalling en werd de kiem gelegd voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Na de afbraak van het Spanjaardenkasteel in het begin van de 19^e eeuw werd het gebied tussen de Rodetorenkaai en de Dampoort volledig ontwikkeld. De militaire rol van het kasteel was immers sinds de late 18^e eeuw verlopen en de Industriële Revolutie eiste van de stad een nieuwe, op economie gerichte infrastructuur.

De Dampoortstraat³ werd aan het einde van de 18^e eeuw aangelegd, wat ruimte bood voor de ontwikkeling van het onderzoeksgebied zelf. De bebouwing kan volledig binnen deze evolutie gekaderd worden en wat bewoning betreft kan men stellen dat de “Jooremaaiemeers” geen gunstig gebied was.

Deze evolutie kan op basis van een selectie van het beschikbare kaartenmateriaal verder belicht worden.

1.2 Evolutie van het gebied op basis van kaarten en luchtfoto's

Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk historisch kaartenmateriaal onderzocht. Het oudste kaartenmateriaal waarop het onderzoeksgebied herkenbaar gekarteerd is, dateert uit de 16^e eeuw.

1.2.1 Panoramisch Gezicht op Gent (1534)

Het oudste beschikbare kaartenmateriaal waarop de stad Gent in zijn geheel wordt afgebeeld, is ook het meest bekende en dateert uit 1534. Het betreft een anoniem werk, dat wellicht in opdracht van de Sint-Baafsabdij werd gemaakt.⁴ Het schilderij portretteert immers de hele stad Gent, gezien vanop de Sint-Amandsberg ten oosten van de stad en legt daarbij de klemtoon op de ommuurde abdij met de grote monnikenkerk en het Sint-Baafsdorp dat op de voorgrond staat afgebeeld⁵ en in de loop van de 14^e eeuw binnen de stadsomwalling werd opgenomen. Niet alleen de stadskern, maar ook het landschap en een aantal kernen buiten de poorten worden in beeld gebracht.⁶ Topografisch geeft dit werk een vrij nauwkeurig beeld van het laatmiddeleeuwse Gent (met uitzondering van het hoge vogelperspectief van waaruit het zicht is gemaakt, nvdr.).

³Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: *Dampoortstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102766> (geraadpleegd op 26 september 2018).

⁴ Sommige auteurs zijn van mening dat de opdracht voor dit schilderij gegeven werd door de Sint-Baafsabdij omdat deze zo prominent op de voorgrond staat afgebeeld. Vermoedelijk kan dit eerder verklaard worden door het perspectief van waaruit de stad geschilderd werd, met name de hoogte van de Sint-Amandsberg of Kapelleberg die een panoramisch zicht op de stad mogelijk maakte. De aanwezigheid van de wapenschilden van de stad Gent en het graafschap Vlaanderen bovenaan het stadsgezicht bevestigen dat wellicht de stad zelf de opdrachtgever was.

⁵ Charles L. & Laleman M.C., 2006. *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

⁶ Laleman M.C., 2014. *Het Panoramisch Gezicht op Gent 1534*, in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde LXVIII, Gent*, p. 165-207.

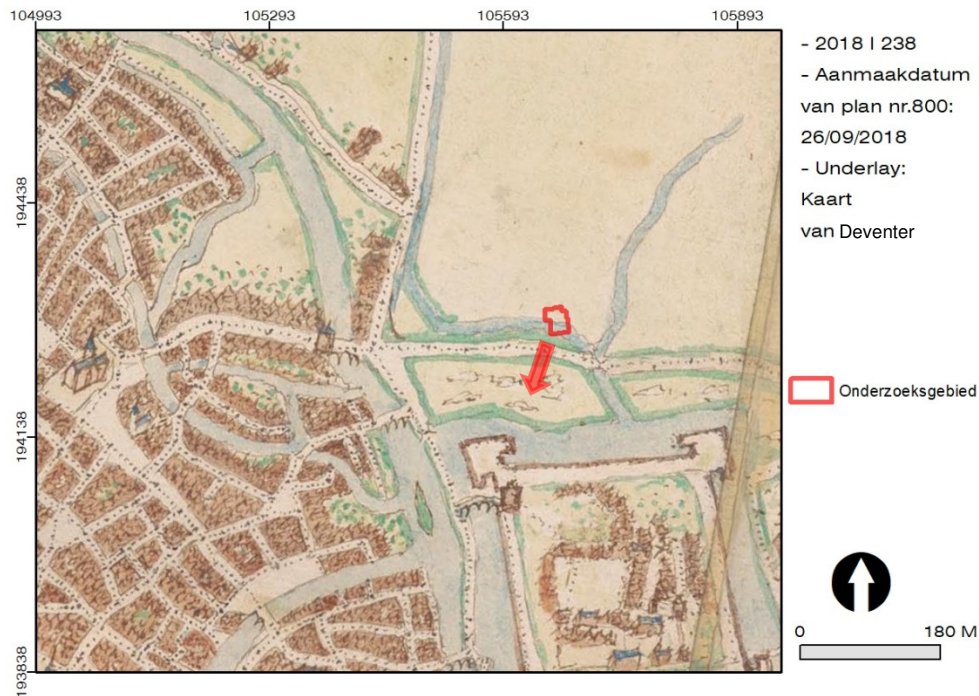
Figuur 2. Het Panoramisch Gezicht op Gent.⁷

Het huidige onderzoeksgebied kan worden gesitueerd op basis van de herkenbare elementen zoals de Sint-Jacobskerk en de brug aan de Portus Ganda, de huidige Rodetorenkaai en de Joremaaie. Het onderzoeksgebied kan in het meersengebied ten oosten daarvan worden gesitueerd. Dit meersengebied is een restant van de vele meanders van de Leie binnen het gestabiliseerde (Holocene) stroomgebied van de Leie.

⁷ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Hires_1534_STAM_GENT.jpg

1.2.2 Kaart van Jacob van Deventer (circa 1560)

Deze kaart van Gent is de eerste plattegrond waarin niet langer het picturale de overhand heeft, maar juist het werkelijke aanzien van de stad getrouw wordt benaderd. De kaarten van Jacob van Deventer waren bedoeld voor militair gebruik en hij verrichtte hiervoor tal van metingen met een opmerkelijke nauwkeurigheid als resultaat. Het verloop van het wegennet en de verhoudingen tussen de bouwblokken worden minutieus aangehouden.

Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Jacob van Deventer.⁸

Het onderzoeksgebied kan worden herkend als een onbebouwd gebied ten noorden van de toen reeds bestaande oostelijke uitvalsweg die ter hoogte van de Keizer Leopoldstraat kan worden gesitueerd. Dit betekent dat er een verschuiving op het kaartenmateriaal van Deventer zit en dat het onderzoeksgebied zich situeert in het moerassige gebied tussen de verdedigingsgracht van het Spanjaardenkasteel en de Keizer Leopoldstraat. De waterweg die deze flankiert is het zogenaamde Leopoldvaardeken, dat tijdens het archeologisch onderzoek aan de Zonder-Naamstraat is vastgesteld.⁹

Het is duidelijk dat de topografische, hydrografische en aardkundige gegevens bevestigd worden door het gekarteerde landgebruik in de 16^e eeuw. Het onderzoeksgebied is een meersengebied dat zijn oorsprong heeft in de alluviale vlakte van de Leie.

⁸ https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Map_of_Ghent_by_Jacob_van_Deventer

⁹ Vanoverbeke & Swaelens 2018.

1.2.3 Kaart van Horenbault¹⁰ (1619)

In opdracht van het stadsbestuur vervaardigde Jacques Horenbault -schilder, landmeter en kaartenmaker- een nauwkeurige kaart van Gent. Deze kaart omvatte de binnenstad en het volledige omliggende platteland waarover de stad zeggenschap had. De kaart geeft een sterk vergelijkbaar beeld als de kaart van Deventer, hoewel er meer dan een halve eeuw tijdsverschil tussen de opmaak van beide kaarten zit.

Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Horenbault.¹¹

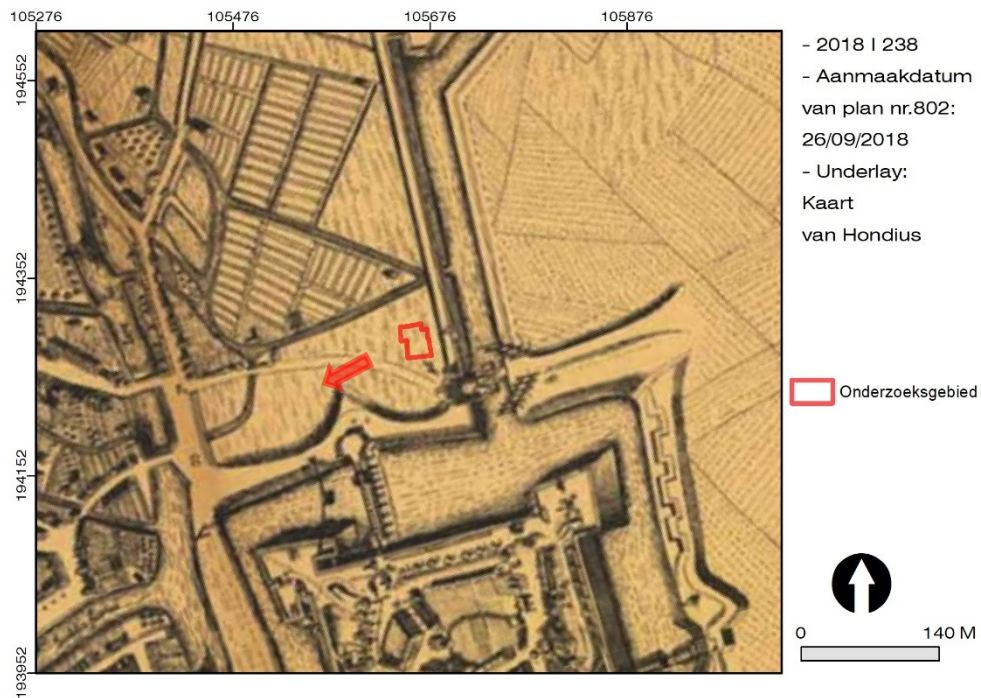
Op deze kaart is zichtbaar hoe het onderzoeksgebied geprangd zit tussen de Keizer Leopoldstraat en het wegtracé langs de gracht van het Spanjaardenkasteel, de huidige Hagelandkaai. Het gebied is onbebouwd en reflecteert de kartering van Deventer, waarbij het gebied een meersengebied was.

¹⁰ Charles L. e.a., 2008. *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619), De Zwarte Doos, Gent.*

¹¹ https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Old_maps_of_Ghent_by_Jacques_Horenbault#/media/File:Detail_Stadsplan_Gent,_Hoorenbaut_-_1619.jpg

1.2.4 Kaart van Hondius en Sanderus (1641)

In 1641 graveerde Hendrik Hondius de Jonge (1597-1651) een plan met als titel 'Gandavum urbis Antiqua'. De opdracht ging uit van Antonius Sanderus, die er een verkleining van maakte voor zijn 'Flandria Illustrata'.

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Hondius.¹²

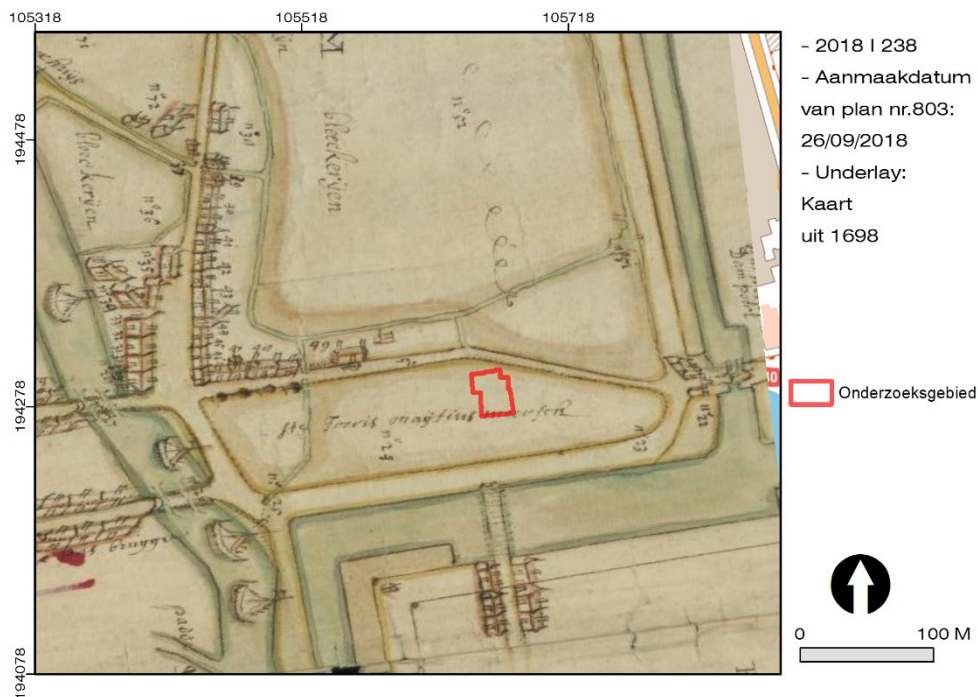
Er is een verschuiving van het kaartblad in westelijke richting. Op basis van de referentiestructuren (Rodetorenkaai, Keizer Leopoldstraat) kan het onderzoeksgebied ook gesitueerd worden in het meersengebied ten noorden van het Spanjaardenkasteel.

¹²

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Maps_of_Ghent_by_Hendrik_Hondius#/media/File:Map_of_Ghent_by_Hondius.jpg

1.2.5 Figuratieve kaart van de versterkingswerken tussen de Brusselse Poort en de Muidepoort in Gent (1698)

Deze kaart is afkomstig uit het archief van het bisdom van Gent. Deze kaart werd gebruikt bij een geschil in 1767 over de rechtsmacht tussen de bisschop van Gent en de schepenen van de Keure. De kaart geeft de hele lijn van versterkingen weer die zich uitstrekte vanaf de Brusselse Poort tot aan de Muidepoort. De kaart is opgemaakt in 1698 en geeft een zeer gedetailleerd beeld van het onderzoeksgebied.

Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart uit 1698.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een onbebouwd stuk land tussen de Keizer Leopoldstraat en het Spanjaardenkasteel. Het staat gekarteerd als “Sint Joris Maimeersen”. Deze naam is later verbasterd tot “Joremaaie”¹³, het pleintje ten westen van het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied is onbebouwd en ongebruikt, behalve dan als hooiland. De 17^e -eeuwse bebouwing clustert zich aan de huidige Joremaaie, ten noordwesten van het onderzoeksgebied.

¹³Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Joremaaie [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/102804> (geraadpleegd op 26 september 2018).

1.2.6 Kaart van Villaret (1745-1748)

De Villaretkaart is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers van deze kaart die tot stand kwam na één van de Franse veroveringstochten door onze gewesten. De Fransen kregen de controle over ons territorium gedurende enkele jaren, tijdens dewelke zij de pas veroverde gebieden in kaart brachten. Door de zin voor detail bieden deze kaarten een uniek zicht op onze gewesten.

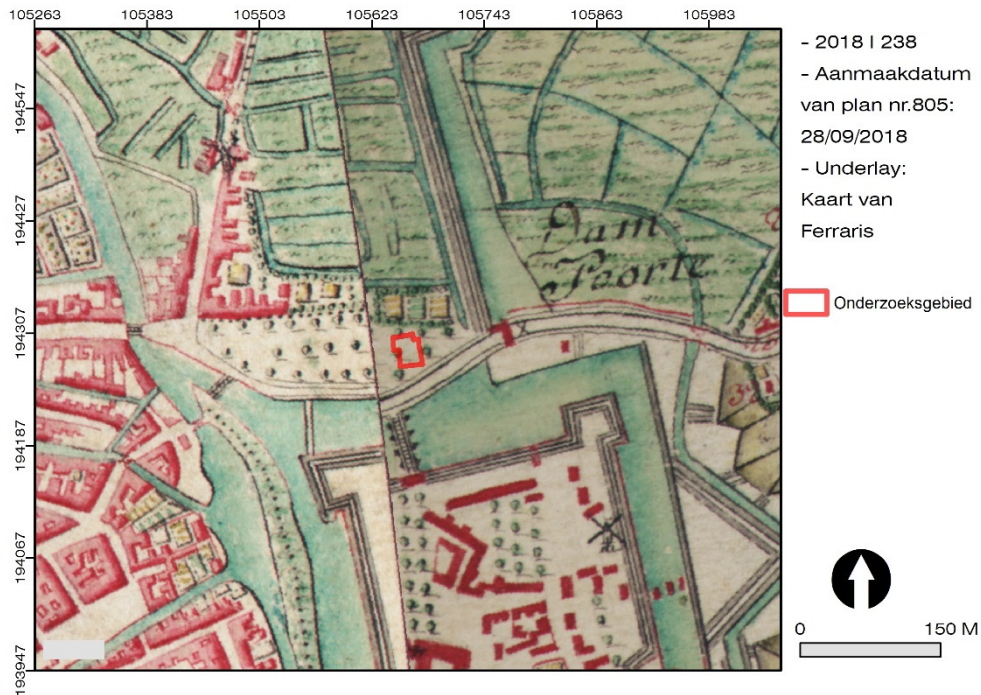

Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Villaret.

Op dit uittreksel van de kaart van Villaret is een lichte verschuiving in zuidoostelijke richting aanwezig, waardoor het onderzoeksgebied in feite iets meer naar het noordwesten gesitueerd dient te worden. Niettemin lijkt het landgebruik ongewijzigd: het onderzoeksgebied bevindt zich nog steeds in een drassig gebied dat op deze kaart staat gekarteerd als inundatiegebied.

1.2.7 Atlas van Ferraris (1777)

Deze kaart kwam tot stand in opdracht van keizerin Maria-Theresia en keizer Jozef II. Onder leiding van generaal Joseph-Jean François graaf de Ferraris werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst systematisch en grootschalig gekarteerd.

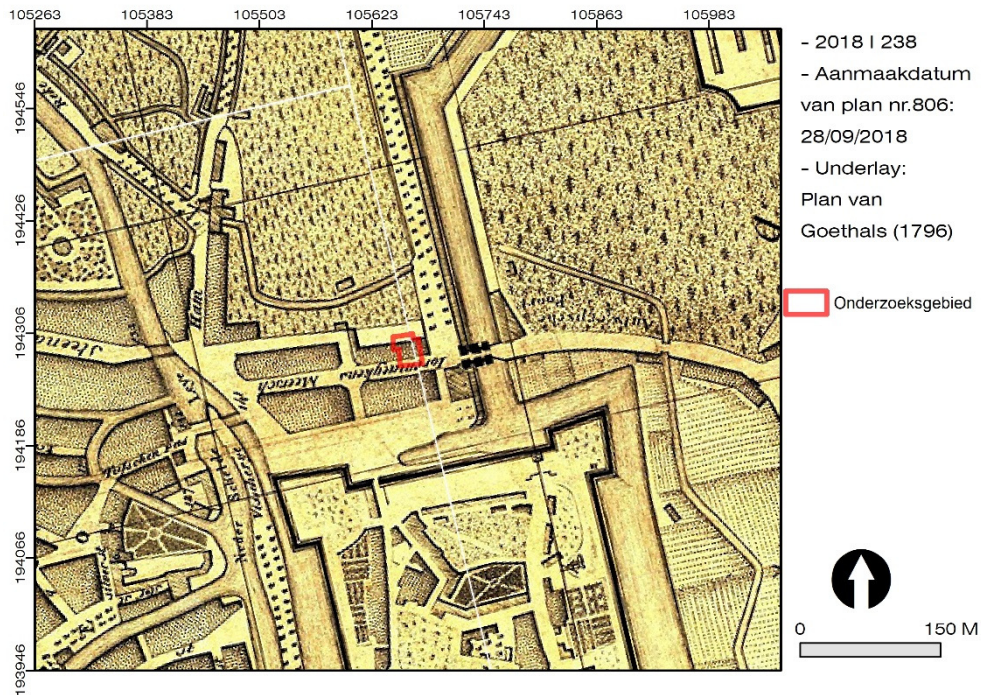

Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Ferraris.

Enkele decennia na de kaart van Villaret heeft het landgebruik een belangrijke wijziging ondergaan: het gebied tussen de huidige Hagelandkaai en de Keizer Leopoldstraat wordt op de kaart van Ferraris immers aangegeven middels moestuinen langsheen de Keizer Leopoldstraat en een boomgaard langs het water. De bewoning blijft echter nog steeds beperkt tot het westelijke stuk van de Keizer Leopoldstraat.

1.2.8 Plan van Goethals (1796)

Deze Nederlandstalige kaart werd getekend door landmeter Georges Goethals en toont een nieuwe stad. Nieuw aan dit stadsplan was onder meer de gedetailleerde weergave van de straatnamen.

Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Goethals uit 1796.

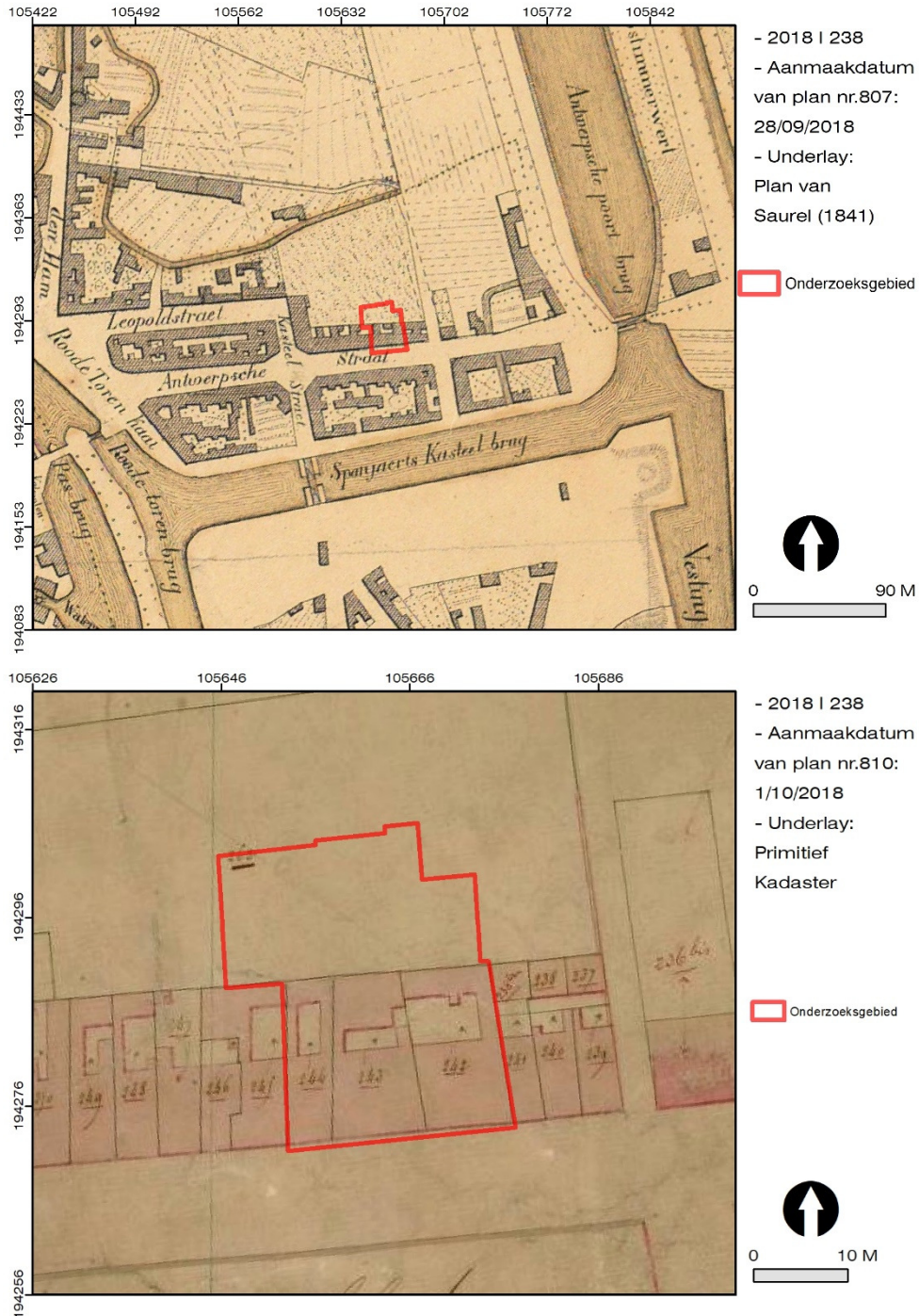
Het uitzicht van het gebied tussen de Keizer Leopoldstraat en de Hagelandkaai is opnieuw aan grote veranderingen onderhevig. Het hele gebied is immers toegankelijk gemaakt middels verschillende planmatig aangelegde straten en kleinere zijstraatjes. Voor het eerst wordt ook de Dampoortstraat weergegeven, die -zoals hoger reeds aangegeven werd- werd aangelegd op het einde van de 18^e eeuw als een nieuwe verbinding tussen het middeleeuwse stadcentrum en het nieuwe dokken- en havengebied.

Op de kaart van Goethals staat de straat wel nog aangeduid met de benaming "Ioremaeykens Meersch". Aan beide zijden van deze straat is inmiddels ook bebouwing opgericht, die duidelijk in een orthogonaal systeem is aangelegd. Dit kadert binnen het urbanisatieplan van Joremaikensmeersen dat werd opgesteld volgens een stedenbouwkundig patroon dat gebaseerd is op een dambordstructuur met afgeschuinde hoekpanden op de kruispunten.¹⁴ Binnen het onderzoeksgebied bevindt zich bebouwing op het voorplan; het noordelijke deel blijft onbebouwd (cf. infra).

¹⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/102856>

1.2.9 Plan van Saurel (1841)

De stad Gent staat niet gekarteerd op het kaartenmateriaal van Popp, maar er kan wel teruggerepen worden naar het stadsplan van B.J. Saurel, landmeter eerste klas, uit diezelfde periode.

Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Saurel uit 1841 (boven) en het primitief kadaster (onder).

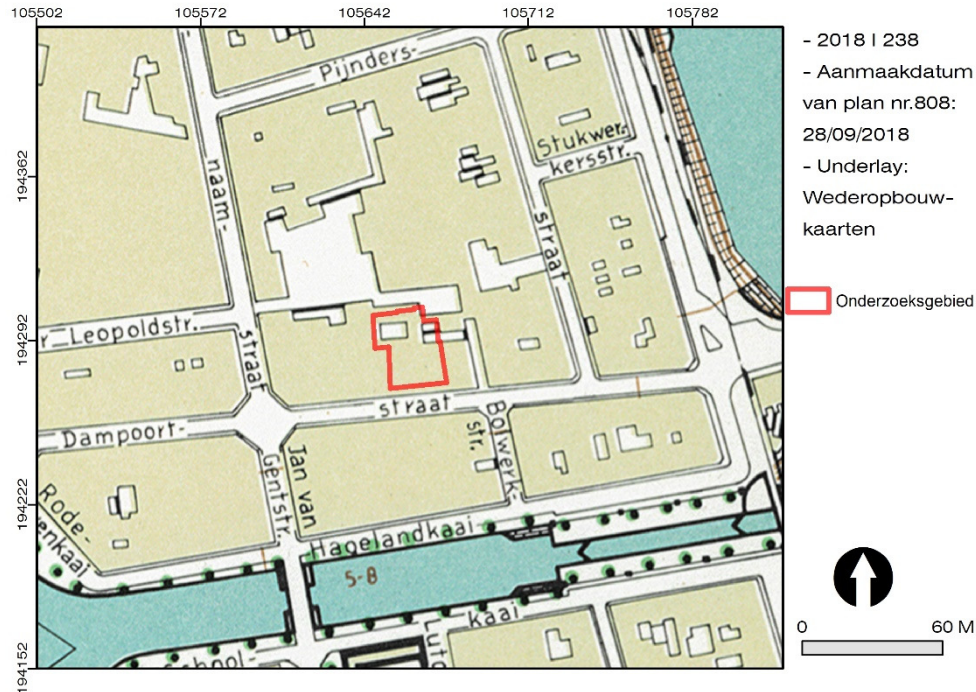
De kaart toont een zeer gelijkaardige situatie als deze op het plan van Goethals, maar Saurel geeft het uitzicht van de stad weer met een grotere detailwerking. De Dampoortstraat krijgt op deze kaart de benaming “Antwerpsche Straat” en wordt aangeduid met bebouwing aan weerszijden. De afgeronde hoekhuizen op het kruispunt met de Kasteel Straat zijn duidelijk weergegeven.

Een opmerkelijke wijziging ten opzichte van het ouder kaartmateriaal is het verdwijnen van het oostelijke deel van de Leopoldstraat. Deze vormt niet langer de rechtstreekse verbinding tussen de Rode Toren Kaai in het westen en de Dampoort in het oosten, maar takt in zuidelijke richting af naar de Antwerpsche Straat die nu de belangrijkste verbindingsweg met de Dampoort vormt. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen veranderingen waar te nemen: er is nog steeds sprake van bebouwing aan de straatzijde en een braakliggend achterplan. Het achterplan is dus pas in de 20^e eeuw bebouwd, de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied is dus aan het einde van de 18^e en het begin van de 19^e eeuw bebouwd. Uit de enkele zichtbare bouwnaden en resten van muurwerk (cf. infra) in de huidige opslagplaats van het veilinghuis, was echter zichtbaar dat het muurwerk eerder aansluit bij een datering in het midden van de 19^e eeuw, dus mogelijk is er ook in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied reeds in de 19^e eeuw een herbouw van het pand gebeurd.

De weergave op het primitief kadaster (medio 19^e eeuw) bevestigt de weergave bij Saurel en toont drie kavels met daarop bebouwde volumes in het zuidelijke deel van het terrein en een volledig onbebouwde zone in het noordelijk deel van het terrein. De bebouwing bestond mogelijk uit een hoofdgebouw aan de straatzijde, een koer en kleine bijgebouwen. Van deze indeling is heden zo goed als niks meer bewaard en het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied is volledig bebouwd. Hierin zijn ook de uitgravingen voor de halfgrondse garage en de bestaande riolering en septische put (zie plan in bijlage) aanwezig.

1.2.10 Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970)

Tussen 1950 en 1970 heeft het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw een aantal topografische kaarten opgemaakt. Slechts de kustlijn en een aantal stedelijke gebieden, waaronder ook de stad Gent, werden gekarteerd.

Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Saurel uit 1841.

De kaart geeft opnieuw enkele belangrijke wijzigingen weer, die tot op vandaag herkenbaar zijn binnen het onderzoeksgebied. Zo valt onmiddellijk op dat ook het achterplan van het onderzoeksgebied zo goed als volledig werd volgebouwd. Op basis van de muurwerk lijkt dit in de late 19^e – 20^e eeuw te zijn gebeurd.

Uitzondering hierop vormt de noordwestelijke hoek die -tot op heden, zoals blijkt uit het plaatsbezoek- bestaat uit een opgehoogd tuingedeelte dat overwoekerd is met bamboe.

Ook het uitzicht van de nabije omgeving is danig gewijzigd: het voormalige meersengebied is volledig ingenomen door bebouwing en aldus compleet opgenomen in het stedelijk weefsel van de stad Gent.

1.2.11 Orthofoto uit 2017

Op de vrij gedetailleerde luchtfoto uit 2018 is de situatie zoals heden aanwezig goed herkenbaar. De oudere lucht- en orthofoto's laten weinig details over het onderzoeksgebied zien. Middels deze foto's kan worden bevestigd dat het onderzoeksgebied op dezelfde manier bebouwd was als op de Wederopbouwkaarten gekarteerd is. De orthofoto's dekken de aanpassingen aan het gebouw, die in de jaren 1990 zijn uitgevoerd, niet (aangezien deze aanpassing heeft plaatsgevonden in de eerste bouwlaag (cf. infra).

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2018.

Dit is de situatie zoals deze tijdens het plaatsbezoek werd aangetroffen. Hierbij kunnen enkele opmerkingen over de leeftijd van de gebouwen worden gemaakt. In eerste instantie is het duidelijk dat het huidige veilinghuis een recente aanpassing is van de gebouwen die waarschijnlijk een oorsprong in de 18^e eeuw hebben. Om een open ruimte te creëren die de te veilen objecten goed belicht zijn alle dragende muren binnen het gebouw afgebroken en vervangen door stalen balken. De eerste bouwlaag is dus grotendeels uitgebroken ten voordele van deze open ruimte. De tweede bouwlaag, waarvan de onderliggende baksteenstructuur vermoedelijk teruggaat op de 18^e eeuw, wordt volledig door stalen balken gedragen. De straatzijde is onderkelderd (vermoedelijk deel uitmakend van de oorspronkelijke bebouwing), maar de stalen balken zijn door de keldergewelven heen gestoken en zijn op betonnen zolen in de kelder gefundeerd (de kelder kon niet worden bezocht, aangezien de toegang zich onder de bevoering van het huidige veilinghuis

(nummer 63) bevindt, de bouwheer kon de informatie over de stalen balken mondeling bevestigen).

Figuur 13. De stalen balken in het veilinghuis (links) en de resten van 19^e -eeuws muurwerk in nummer 67 (rechts).

De huidige gevel van het veilinghuis is opgebouwd uit een snelbouwsteen, de 18^e-eeuwse situatie is verdwenen.

In het huisnummer 67 zijn resten van de oorspronkelijke muren in de eerste bouwlaag bewaard, alsook in de achtermuur die de grens met het tuingedeelte vormt. In deze achtermuur zijn dichtgemetselde doorgangen en gesmede muurankers herkenbaar. Het 19^e -eeuwse muurwerk dat binnen huisnummer 67 kon worden herkend is een dwarsmuur en de rug van een schoorsteen (zie ook foto's in de bijlage). Beide muren bestaan uit hard gebakken paarsrode bakstenen met een brokkelige kalkmortel. Dit doet besluiten dat er van de oorspronkelijke indeling van de huizen weinig is bewaard. Afgezien van de voorzijde van de huizen, die onderkelderd zijn, zijn er op basis van het historisch kaartenmateriaal en de terreininspectie geen gegevens over de bodemingrepen binnenin het veilinghuis. De meest duidelijke recente bodemingreep is de slipway van de garage in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

2 Tussentijds besluit

Op basis van het historisch kaartenmateriaal kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied in het Holoceen een nat hooiland was, dat vermoedelijk vanaf de Late Middeleeuwen bekend stond als de "Sint-Joris Maameerschen." De immer grofgebekte Gentenaars verbasterden dit tot "Joremaaie", een nog bestaande plaatsnaam. Het onderzoeksgebied maakte dus deel uit van de gestabiliseerde alluviale vlakte van de Leie, waardoor het enkel seizoenaal droog kwam te liggen en als hooi- en grasland in gebruik was. Dit betekent dat de kans op het aantreffen van sporen en structuren die voorafgaan aan de stadsontwikkeling van eind 18^e eeuw zeer klein tot onbestaand is. Het gebied maakte immers geen deel uit van

een bewoningskern, deze bevond zich meer ten noorden en ten westen, ter hoogte van het huidige Joremaaie en de Keizer Leopoldstraat. Ten zuiden van het onderzoeksgebied bevond zich het fort “Spanjaardenkasteel”, dat in de late 18^e eeuw in onbruik was geraakt en na de Industriële Revolutie is opgegeven. Dat is immers het kader waarbinnen het onderzoeksgebied ontwikkeld is: aan het einde van de 18^e en het begin van de 19^e eeuw wordt het gebied voorwerp van een planmatige stadsuitbreiding, waarbij de (onder andere) latere Dampoortstraat in een dambordpatroon wordt aangelegd. In de periode rond 1830 is het gebied ook goed afgewaterd, aangezien op dat moment de huidige waterwegen zijn aangelegd, men denkt aan de verbinding tussen de portus en de Dampoort.

De bebouwing binnen het onderzoeksgebied aan de straatzijde dateert dus vermoedelijk uit het laatste decennium van de 18^e eeuw. Men kan stellen dat er aaneengesloten burgerhuizen zijn gebouwd, met een kelder aan de straatzijde. Het noordelijk gelegen achterplan is pas in de 19^e en 20^e eeuw bebouwd. In functie van het gebruik als veilinghuis is een groot deel van de bestaande 18^e-eeuwse structuur afgebroken en vervangen door een open metaalconstructie. Dit betekent dat alle ouder opgaand muurwerk tot onder het maaiveld is afgebroken.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 6 maart 2018).

Capiteyn A., Charles L. & Laleman M.C., 2007. *Historische Atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Gent.

Charles L. & Laleman M.C., 2006. *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

Charles L., Laleman M.-C., Lievois D. & Steurbaut P., 2008. *Van walsites en speelhoven. Het vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent.

De Clercq L., 2005. *Een Gentse waterzooi. De geschiedenis van het dempen en overwelven van de waterlopen in Gent (1866-1914). Casus: het dempen van de Rietgracht*, in: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde LIX, Gent.

Laleman M.C., 2014. *Het Panoramisch Gezicht op Gent 1534*, in: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde LXVIII, Gent, p. 165-207.

Vandeputte O., 1995. *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt.

Vanoverbeke R. & Swaelens C., 2017. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Gent, Zonder-Naamstraat 16*, BAAC Vlaanderen Rapport nr. 789, Gent.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://stad.gent/>

<https://www.gent-geprent.com/>

<https://gentdekuip.com/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 8

Figuur 1. Resten van de Sint-Baafsadbij (foto: H. Pieters).....	3
Figuur 2. Het Panoramisch Gezicht op Gent.	5
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Jacob van Deventer.	6
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Horenbault.....	7
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Hondius.	8
Figuur 6. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart uit 1698.....	9
Figuur 7. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Villaret.	10
Figuur 8. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Ferraris.....	11
Figuur 9. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Goethals uit 1796.	12
Figuur 10. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Saurel uit 1841 (boven) en het primitief kadaster (onder).	13
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op het plan van Saurel uit 1841..	15
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2018.....	16
Figuur 13. De stalen balken in het veilinghuis (links) en de resten van 19 ^e -eeuws muurwerk in nummer 67 (rechts).....	17

ONDERZOEK:

Gent, Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

9

Assessment van archeologische data

INHOUDSOPGAVE

1	Bestaande archeologische data	2
1.1	Vastgestelde archeologische zones	2
1.2	Gebieden Geen Archeologie	3
1.3	Centrale Archeologische Inventaris	4
1.4	Bekrachtigde archeologienota's	6
2	Tussentijds besluit	7
3	Bibliografie	8
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 9	9

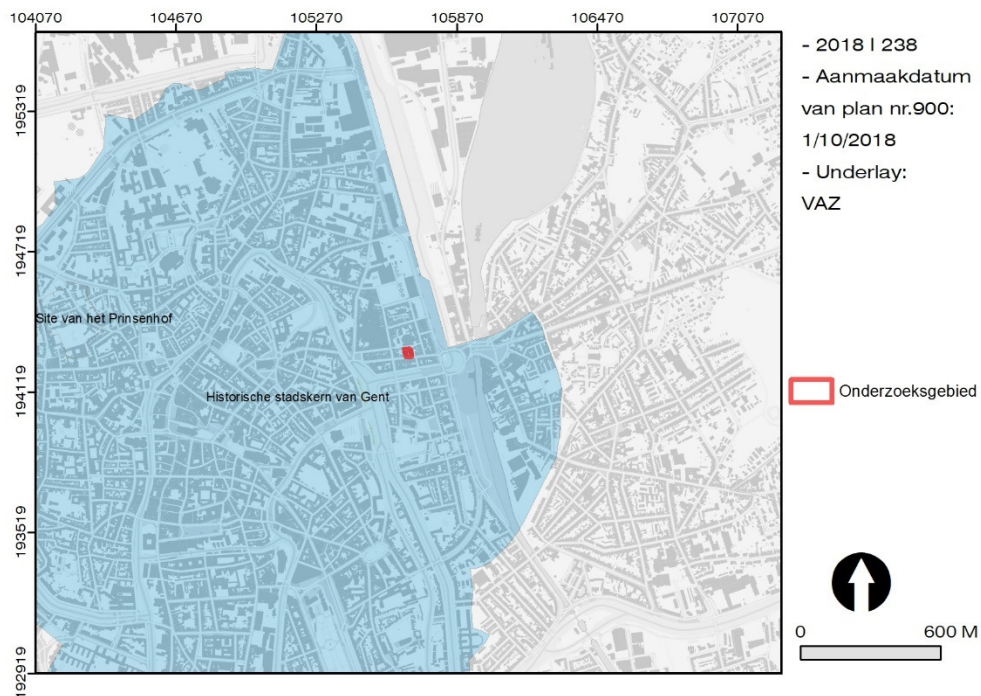
1 Bestaande archeologische data

1.1 Vastgestelde archeologische zones

De inventaris van archeologische zones brengt in kaart in welke gebieden archeologische resten of sporen met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in de grond aanwezig zijn. Bij de selectie van zones door het Agentschap Onroerend Erfgoed spelen twee elementen een belangrijke rol: er moet een goede aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en er moet een goede aanwijzing zijn dat dit erfgoed nog voldoende goed bewaard is om archeologische waarde te hebben.

De afbakening van archeologische zones is gebeurd op basis van archeologische waarnemingen, landschappelijke, topografische, bodemkundige, historische en andere gegevens.

Het onderzoeksgebied aan de Dampoortstraat bevindt zich binnen de vastgestelde archeologische zone "Historische Stads kern van Gent", die is afgelijnd op basis van voornamelijk cartografische gegevens.

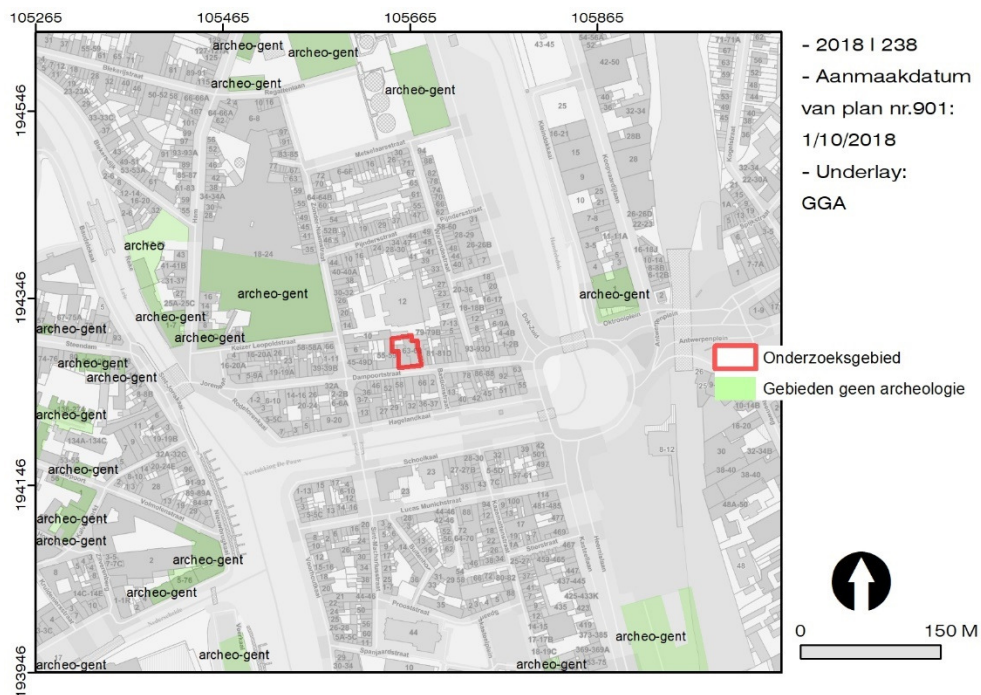
Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.

Eenzijds betekent dit dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren binnen deze zone als groot wordt geacht, anderzijds heeft dit ook zijn invloed op het archeologietraject.

1.2 Gebieden Geen Archeologie

Op deze kaart worden gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt aangeduid. Aan de vastgestelde gebieden zijn specifieke rechtsgevolgen gekoppeld: bij een stedenbouwkundige vergunning of bij een verkavelingsvergunning moet in sommige gevallen een bekrachtigde archeologienota worden gevoegd (zie Deel 1: Administratieve fiche). Dat moet nooit als de ingreep in de bodem waarvoor de stedenbouwkundige vergunning of de verkavelingsvergunning wordt aangevraagd volledig valt binnen een gebied dat op deze kaart is aangeduid. Deze kaart is dus complementair aan de inventaris van vastgestelde archeologische zones (cf. supra).

De GGA zijn door het Agentschap Onroerend Erfgoed afgebakend op basis van waarnemingen of feiten op basis waarvan kan besloten worden dat er voor dat gebied geen archeologie te verwachten valt. Dit kan het geval zijn wanneer in het verleden intensief archeologisch onderzoek werd uitgevoerd of de bodem zodanig is verstoord dat het eventuele archeologisch erfgoed vernield is (bijvoorbeeld zandwinning, havendokken, ...). Ook andere verstoringen en de impact van vroegere opgravingen zijn in kaart gebracht.

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.

Het huidige onderzoeksgebied is niet gekarteerd als een GGA, wat betekent dat het onderzoeksgebied nog beschouwd wordt als een gebied waarbinnen archeologisch erfgoed kan worden aangetroffen. Rondom het onderzoeksgebied staan verschillende zones als een GGA gekarteerd, dit zijn stuk voor stuk gebieden waar

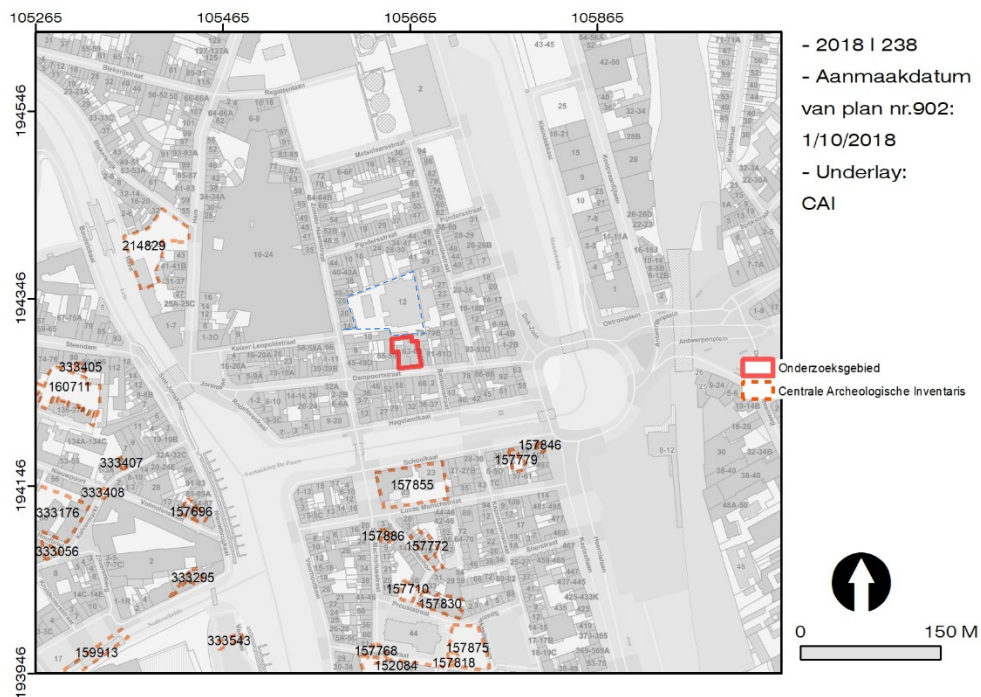
reeds archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Het gaat dus niet om gebieden waar omwille van een bodemkundige of industriële situatie geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

Opvallend: het archeologisch onderzoek ten noorden (cf. infra) van het huidige onderzoeksgebied is niet gekarteerd, dit ligt waarschijnlijk aan de huidige stand van de kartering. De meeste archeologische onderzoeken worden in volgende hoofdstukken belicht.

1.3 Centrale Archeologische Inventaris

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen staat geregistreerd in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen archeologische indicatoren in de Centrale Archeologische Inventaris opgenomen.

Figuur 3. Situering van de voor het de CAI-meldingen rondom het onderzoeksgebied.

Binnen het historische Sint-Joris Maaimeersch (zie Deel 8) zijn er tevens geen locaties in de CAI opgenomen. Dit is niet per definitie een teken van de afwezigheid van archeologisch erfgoed, eerder een stand van het onderzoek. Dit betekent echter wel dat er weinig archeologische gegevens voor het huidige onderzoeksgebied kunnen worden geëxtrapoleerd. Ten noordwesten van het onderzoeksgebied is er sprake van CAI-locatie 214829 (“Blekersdijk”), het betreft een archeologische prospectie met ingreep in de bodem waar onder een aanvullingspakket van 3 meter dikte enkel funderingen en regenwaterputten uit de

Nieuwste Tijd werden aangetroffen. Ten zuiden van het onderzoeksgebied, reeds binnen het Spanjaardenkasteel, kunnen volgende CAI-locaties worden vermeld:

- CAI Locatie 157855, een melding van de aanwezigheid van constructies die behoren tot de 16^e -eeuwse fortificatie.
- CAI Locatie 157779, een melding van restanten van het kruitmagazijn van de 16^e -eeuwse fortificatie.
- CAI Locatie 157846, een melding van resten van het noordoostelijke bastion van het Spanjaardenkasteel.

Deze meldingen zijn echter direct te verbinden aan het Spanjaardenkasteel en geven weinig aanvullende informatie over het meer noordelijk gelegen meers. De afwezigheid van archeologische data in de CAI die voor het huidige onderzoeksgebied informatie opleveren, is opvallend. Er is echter sprake van een archeologisch onderzoek net ten noorden van het huidige onderzoeksgebied (blauwe polygoon op kaart 902) dat (nog) niet in de CAI is opgenomen. In dit vrij omvangrijke onderzoeksgebied werd in 2017 een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd.¹ Tijdens dit onderzoek werd een volledig antropogeen opvullingspakket van bijna 3 meter dik aangetroffen, waarbij het enige archeologisch materiaal in deze pakketten wees op een ophoging in de 19^e eeuw. Dit zou stroken met de aanvang van de ontwikkeling van het gebied aan het einde van de 18^e en het begin van de 19^e eeuw. Onder de aanvullingen werd een kleilig pakket aangetroffen, dat vermoedelijk als een Holoceen alluviaal pakket kan worden geïnterpreteerd, i.e. een pakket slap alluviaal materiaal van de Leie. Dit strookt met de oudere situatie, waarbij het gebied een meersengebied was. De Dampoortstraat is hierin pas aan het einde van de 18^e eeuw als een dijkweg² aangelegd, hiervoor zijn vermoedelijk ook grondaanvullingen uitgevoerd om het gebied op te hogen en zodoende te irrigeren. Tijdens de verwerking van de resultaten van het onderzoek aan de Zonder-Naamstraat werd gewezen op het feit dat de reeds gekende onderzoeken in het alluviale gebied van de Leie steeds een dergelijke moedwillige en snelle ophoging van het terrein aangetoond hebben en dat de afwezigheid van cultuurlagen binnen deze pakketten wijst op een stelselmatig bouwrijp maken van de alluviale gebieden. Met andere woorden: binnen het onderzoeksgebied aan de Dampoortstraat kan een vergelijkbare bodemopbouw verwacht worden, aangezien dit gebied zich landschappelijk binnen eenzelfde situatie bevindt. Dit zou dan ook impliceren dat de enige archeologische resten die binnen het onderzoeksgebied moeten worden verwacht, bewoningssporen zijn uit het eind van de 18^e eeuw en voornamelijk dan de 19^e en 20^e eeuw.

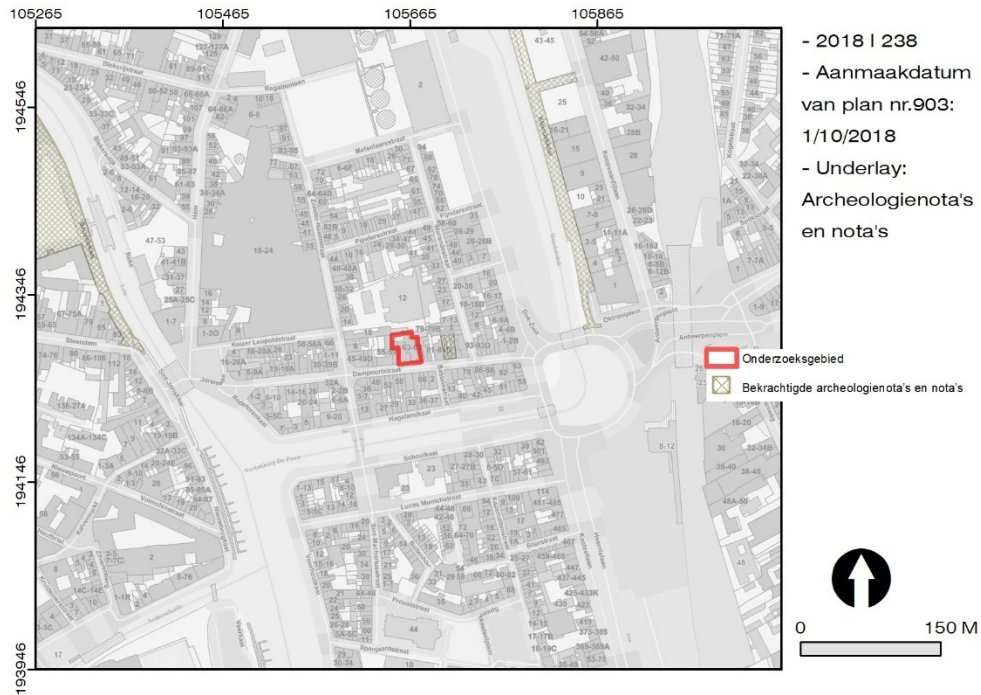
¹ Vanoverbeke & Swaelens, 2018.

² Vanoverbeke & Swaelens 2018, pagina 38.

1.4 Bekrachtigde archeologienota's

Sinds 2016 (de wijziging van het Onroerendergoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd

Binnen of belendend aan het onderzoeksgebied zijn geen bekrachtigde archeologienota's gekarteerd.

Figuur 4. Situering van de gekarteerde bekrachtigde archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.

Ten oosten van het onderzoeksgebied is een bekrachtigde archeologienota opgemaakt³ voor het bekomen van een omgevingsvergunning voor een onderzoeksgebied aan de Dampoortstraat 83-87. Het onderzoek is goed vergelijkbaar met het huidige onderzoeksgebied, zowel historisch/archeologisch als wat betreft de geplande werken. Het onderzoek stelt dat het gebied historisch gezien pas laat is bebouwd, en inderdaad: het gebied is pas bebouwd vanaf het midden van de 19^e eeuw. Op basis van de beperkte tijdsspanne waarin bewoning heeft voorgekomen is het archeologisch kennispotentieel als laag ingeschat. De geplande werken behelzen in het geval van voornoemd onderzoek vrij ondiepe (tot maximaal 80 centimeter diepte) bodemingrepen, waardoor er wordt gesteld dat goed bewaarde structuren weinig kans lopen op vernieling door de geplande werken.

³Herremans, 2017.

2 Tussentijds besluit

Op basis van de archeologische data voor het onderzoeksgebied kan gesteld worden dat er voor het gebied algemeen een hoge verwachting is naar de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren, maar dit heeft te maken met een veralgemening door het aflijnen van een archeologische zone op basis van een groter cartografisch geheel, namelijk -in grote lijnen- de derde stadsomwalling rond Gent. Dit is een beleidsmatige keuze, gezien het aflijnen van een lappendeken aan kleinere zones niet zinvol is. Daarentegen staan echter wel de GGA, die zich als een voortschrijdend lappendeken over de VAZ verspreiden en een beeld geven van de zones waar geen archeologisch erfgoed meer hoeft te worden verwacht. De CAI geeft dan weer een meer gedetailleerd beeld van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken, maar is niet actueel (stand van de kartering, nvdr.).

Uit de combinatie van deze gekarteerde gegevens kan worden besloten dat het huidige onderzoeksgebied zich bevindt in een gebied waarin in onafhankelijke onderzoeken is vastgesteld dat het een alluviaal gebied betreft, waarbinnen een stelselmatige ophoging van het terrein heeft plaatsgevonden, teneinde dit bouwrijp te maken. Zo ook het huidige onderzoeksgebied: in het belendende archeologisch onderzoek is vastgesteld dat er sprake is van 3 meter ophoging boven een alluviaal pakket. Men kan dus verwachten dat er binnen het onderzoeksgebied een bodemopbouw bestaat van alluviaal materiaal, waarboven een ophogingspakket uit de 18^e eeuw. In dit pakket zijn aan het einde van de 18^e eeuw woningen gebouwd, wat betekent dat het archeologisch kader van mogelijk aanwezige resten binnen het onderzoeksgebied zich beperkt tot een periode van circa 1790 tot heden. Wat dit betekent voor de archeologische kenniswinst, wordt besproken in Deel 10 van deze archeologienota.

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 6 maart 2018).

Capiteyn A., Charles L. & Laleman M.C., 2007. *Historische Atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Gent.

Charles L. & Laleman M.C., 2006. *Het Gent boek*, Waanders Uitgevers, Zwolle.

De Clercq L., 2005. *Een Gentse waterzooi. De geschiedenis van het dempen en overwelden van de waterlopen in Gent (1866-1914). Casus: het dempen van de Rietgracht*, in: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde LIX, Gent.

Herremans D., 2017. *Archeologienota Gent – Dampoortstraat*, Archeologienota door Goed in erfgoed Comm. V., Gent.

Vanoverbeke R. & Swaelens C., 2018. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Gent, Zonder-Naamstraat 16*, BAAC Vlaanderen Rapport 789, Gent.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://stad.gent/>

<https://www.gent-geprent.com/>

<https://gentdekuip.com/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 9

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vastgestelde Archeologische Zones.....	2
Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Gebieden Geen Archeologie.	3
Figuur 3. Situering van de voor het de CAI-meldingen rondom het onderzoeksgebied.	4
Figuur 4. Situering van de gekarteerde bekrachtigde archeologienota's rondom het onderzoeksgebied.	6

ONDERZOEK:

Gent-Dampoortstraat 63-67

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Synthese.....	2
1.1	Datering/interpretatie van de dataset.....	2
1.1.1	Volledigheid van de dataset.....	2
1.1.2	Huidige dataset.....	2
1.1.3	Waardering van de archeologische site.....	4
1.2	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	6
2	Vervolgtraject.....	8
2.1	Impact van de geplande werken.....	8
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen.....	9
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen.....	9
2.4	Randvoorwaarden.....	10
3	Bibliografie.....	11
4	Lijst van figuren.....	11

1 Synthese

1.1 Datering/interpretatie van de dataset

1.1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen (slopen van een deel van de bestaande bebouwing en nieuwbouw van een nieuw volume).

Het uitgevoerde vooronderzoek is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht (zie sneden)
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, waarbij de geplande bodemingrepen in kaart zijn gebracht
- de vervolgstategie werd opgesteld

2

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om op basis van de gegenereerde dataset de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.1.2 Huidige dataset

Op basis van het assessment van de landschappelijke, aardkundige, historische en archeologische data voor het onderzoeksgebied kan worden gesteld dat een dataset is gegenereerd, die toelaat om het archeologisch kennispotentieel ervan te bepalen. Deze data zijn objectief: mits het toepassen van eenzelfde onderzoeksmethode met dezelfde parameters moet een onderzoeker tot eenzelfde dataset komen. Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een gebied dat tijdens het Laat-Pleistoceen in het stroomgebied van de Leie gelegen was, tijdens deze glaciële periode was dit stroomgebied (zowel van Leie als van Schelde) een breed en vertakt meanderend

gebied waarin bewoning (paleolithische sites) niet mogelijk was. De mens koos voor de hoger gelegen ruggen in het landschap.¹ Bij het stabiliseren van de bedding van de Leie aan het einde van het Pleistoceen en het begin van het Holoceen veranderde het gebied in een laaggelegen alluviaal gebied, dat door een stijgende grondwatertafel enkel seizoenaal bruikbaar was. Dergelijke gebieden worden voornamelijk gebruikt als bleekweiden, hooiland en dergelijke meer.

<i>Periode</i>	<i>Mogelijke archeologische resten</i>	<i>Argumentatie</i>
Paleolithicum	Zeer onwaarschijnlijk	Landschappelijk en aardkundig: het gebied bevindt zich in een verwilderd riviereengebied
Mesolithicum	Zeer onwaarschijnlijk	Landschappelijk: bij een warmer klimaat en een stijgende grondwatertafel zoekt de mens de hoger gelegen duinen en ruggen op
Neolithicum tot Romeinse periode	Zeer onwaarschijnlijk	Landschappelijk: het gebied ligt in de alluviale vlakt van de Leie en is niet geschikt voor bewoning
Middeleeuwen	Zeer onwaarschijnlijk	Landschappelijk en historisch: het gebied ligt in de alluviale vlakte van de Leie en is niet geschikt voor bewoning. Dit wordt bevestigd door kaartenmateriaal
Nieuwe Tijd tot 1780	Zeer onwaarschijnlijk	Landschappelijk en historisch: het gebied ligt in de alluviale vlakt van de Leie en is niet geschikt voor bewoning. Dit wordt bevestigd door kaartenmateriaal
1780 tot 1900	Waarschijnlijk aanwezig, maar slecht bewaard	Het kaartenmateriaal bevestigt dat er vanaf 1780-1830 een ontwikkeling van het gebied heeft plaatsgevonden.

Het gebied blijft een laaggelegen alluviaal gebied dat gedurende de middeleeuwen en tot in de 18e eeuw bekend stond als het Sint-Joris Maaimersch, een hooiland

¹Crombé & Herremans, 2017.

dat zich tussen de verbindingsweg van de middeleeuwse stadskern naar de Dampoort en het “Spanjaardenkasteel” bevond.

Deze situatie is in belendend archeologisch onderzoek (het onderzoek aan de Zonder Naamstraat) duidelijk vastgesteld. Onder puinpakketten van minimaal 2 meter dik werd de bodem van de alluviale vlakte van de Leie aangetroffen. Enerzijds bevestigt dit de cartografische gegevens dat het gebied een nat en onbebouwd alluviaal gebied was en anderzijds toont dit ook aan welke stappen zijn ondernomen om het gebied bouwrijp te maken. Men heeft, voor het verkavelen van het gebied en het creëren van nieuwe doorgangen van west naar oost (centrum naar Dampoort) een grondaanvulling van minimaal 2 meter uitgevoerd. De Dampoortstraat zelf is in tegenstelling tot de Keizer Leopoldstraat geen ouder (middeleeuws) tracé, maar een recht en doelbewust tracé dat ontstaan is na de aanvulling van het meers. Het archeologisch onderzoek van de Zonder Naamstraat spreekt specifiek over de Dampoortstraat als een 18e -eeuwse “dijkweg”. Dit betekent dus dat de gebouwen binnen het onderzoeksgebied volledig op puinpakketten en aanvullingen gefundeerd zijn. De enige structuren die binnen het onderzoeksgebied aanwezig kunnen zijn, zijn de gebouwstructuren uit de late 18^e en begin 19^e eeuw. Op basis van het historisch kaartenmateriaal kan worden gesteld dat de volumes uit de late 18^e eeuw zich langs de straatzijde bevinden en dat de achterliggende delen eerder uit de 19^e eeuw dateren. Het muurwerk dat in de bestaande panden nog zichtbaar is, wijst ook op een bebouwing in de eerste helft - medio 19^e eeuw.

1.1.3 Waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan dus worden gesteld dat:

1. Het projectgebied is gelegen in een alluviaal gebied van de Leie. Het onderzoeksgebied bevindt zich voor archeologische sites uit het Pleistoceen in een zeer ongunstig gebied, aangezien er geen aanwijzingen zijn voor door alluvium afgedekte bewoonbare oeverwallen of stroomruggen. Het onderzoeksgebied bevindt zich voor archeologische sites uit het Holoceen dus eveneens op een zeer ongunstige situatie binnen het landschap. Dit legt de verwachting naar de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren in theorie zeer laag.
2. Het projectgebied bevindt zich ten zuiden van de verbindingsweg tussen het middeleeuwse Gent en de Dampoort. Deze verbindingsweg was een deel van de huidige Keizer Leopoldstraat.
3. Het projectgebied bevindt zich ten noorden van het “Spanjaardenkasteel”, een fortificatie uit de Nieuwe en Nieuwste Tijd.

4. Het projectgebied bevindt zich volledig binnen een historisch meers of hooiland, waarin geen bewoningssporen moeten worden verwacht.
5. De huidige straat waarlangs het onderzoeksgebied zich bevindt is een dijkweg uit de late 18^e eeuw, gevormd door een planmatige grondaanvulling uit dezelfde periode. Zowel de dijkweg als de bewoning kaderen binnen het plan om de zone tussen de eerste en de tweede stadsomwalling bewoonbaar te maken.
6. Binnen het onderzoeksgebied is de oudste bewoning pas in de late 18^e eeuw aanwezig. De bulk van de muurstructuren kan in de 19^e eeuw gedateerd worden. De huidige bouwvolumes zijn een *smörgåsbord* van 19^e - en 20^e -eeuwse aanpassingen aan de gebouwen, waarbij men kan besluiten dat er van de 18^e -eeuwse structuur enkel nog een klein deel van de voorgevel en een deel van de ondergrondse funderingen bewaard is.
Er is dus over het algemeen een lage verwachting naar het aantreffen van archeologische sporen en structuren die kenniswinst kunnen opleveren.

De gekende verstoringen van de bodem zijn een kelder (uit de 18^e eeuw ?) aan de straatzijde en een parkeergarage aan de noordelijke zijde. In deze laatste zone zijn geen structuren gekarteerd tot in de 20^e eeuw, dus de impact van deze verstoring op de structuren uit de 18^e eeuw is minimaal.

Anderzijds kan men stellen dat het mogelijk nog aanwezige muurwerk uit de late 18^e en 19^e eeuw weinig of geen archeologische informatiewaarde heeft. Er zijn met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen sporen aanwezig die ouder zijn dan het einde van de 18^e eeuw. Bovendien is de impact van de geplande werken beperkt in oppervlakte en diepte (funderingsbalk van maximaal 50cm diep).

Op basis van deze data kan dus worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren zeer laag is. Bijgevolg kan worden gesteld dat het kennisvermeerderingspotentieel van de site zeer klein is.

1.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

De landschappelijke en geologische bronnen wijzen op een gebied waarin geen archeologisch erfgoed uit het Laat-Pleistoceen bewaard is. In voornoemde periode was het gebied sterk onderhevig aan de invloed van een brede, vervlechtende Leie. In het Holoceen is er sprake van een stabiel alluviaal gebied, wat in theorie een goede bewaring van aanwezig archeologisch erfgoed mogelijk maakt.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

De bestaande historische en archeologische bronnen wijzen duidelijk op een alluviaal gebied of meers, dat gedurende de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd als hooiland is gebruikt. Pas in de 18^e eeuw is de huidige Dampoortstraat aangelegd als een dijkweg, op basis van archeologische bronnen kan worden gesteld dat dit gebeurd is op een planmatige grondaanvulling. Daarna is het gebied bebouwd, eerst langs de straat en daarna (19^e eeuw) ook verder in noordelijke richting. Gezien de aanpassingen aan deze gebouwen is er enkel nog kans op het aantreffen van muurwerk uit de 18^e en 19^e eeuw !

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

De impact van de geplande werken op het muurwerk uit de 18^e en 19^e eeuw is gering, er is sprake van een totale bodemingreep van 45 m², verdeeld over verschillende afzonderlijke bodemingrepen.

- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Verder onderzoek op de site is niet noodzakelijk.

Uit het advies (zie bijlage) van de Dienst Stadsarcheologie Gent wordt aanvullend nog een onderzoeksvraag gedistilleerd:

- *Kunnen er data over de rol van deze zone en de middeleeuwse aanpassingen in het kader van de verbinding tussen stadscentrum en Dampoort worden gegenereerd ?*

Het huidige onderzoeksgebied heeft **geen rol van betekenis** gespeeld binnen het kader van de **middeleeuwse verbinding** tussen het stadscentrum en de Dampoort. Deze rol was toebedeeld aan de meer noordelijk gelegen Keizer Leopoldstraat en pas aan het einde van de 18^e eeuw is de Dampoortstraat planmatig aangelegd als verbinding tussen het

stadscentrum en de Dampoort, ten nadele van de Keizer Leopoldstraat. Men kan verwachten dat er binnen het onderzoeksgebied enkel muurresten uit de 18^e en 19^e eeuw aanwezig zijn, waarvan een onderzoek geen enkele kenniswinst oplevert over de rol van het gebied in de middeleeuwen. Daarover kan tevens worden gesteld dat het gebied in de middeleeuwen **überhaupt geen rol van betekenis** speelde, aangezien het enkel in gebruik was als hooiland.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een bodemingreep van in totaal 45m², verspreid over verschillende kleine uitgravingen. De enige diepere uitgraving in het gedeelte van de gebouwen dat vermoedelijk uit de late 18^e eeuw dateert, is een liftput. De funderingsbalk van het nieuwe bouwvolume reikt immers maximaal 50 centimeter diep. De geplande bouwwerken hebben niet de ambitie of noodzaak om de eventueel aanwezige funderingen te verwijderen, dus men kan stellen dat de geplande werken over het algemeen weinig impact hebben.

Gelet op het al lage potentieel op archeologische kenniswinst, dienen geen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, of te behoeden van vernietiging. Zie *§Programma van Maatregelen* besproken.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Biedt geen aanvullende met betrekking tot oudere sporen.
Geofysisch onderzoek	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe. Niet van toepassing op stedelijke contexten.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe + het is niet zinvol in de landschappelijke context.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe. De kans op het aantreffen van steentijdartefactsites in stedelijke contexten is klein.
Proefsleuven	NEE	NEE	JA	NEE	De kans op het aantreffen van grondsporen is gering tot onbestaand.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie van het reeds gevolgde archeologietraject, kan worden gesteld dat er geen verdere maatregelen dienen te worden genomen (zie §Randvoorwaarden).

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Niet van toepassing, er dienen geen maatregelen te worden genomen.

In deze optiek is het uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, heel erg klein is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

3 Bibliografie

Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Historische stadskern van Gent* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021> (geraadpleegd op 6 maart 2018).

Crombé Ph. & Herremans D., 2017. *De Schelde. Stroom in verandering. Mens, landschap en klimaat van prehistorie tot nu.*, Gent.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

<https://stad.gent/>

<https://www.gent-geprent.com/>

<https://gentdekuip.com/>

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 10

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

